

A VESZPRÉMI EGYHÁZMEGYE MULTJÁBÓL

PLÉBÁNIÁK TÖRTÉNETE

3.

SOMOGYSZOB

IRTA:

DR. JANKOVICH TIHAMÉR
ESPERES-PLÉBÁNOS

1936

EGYHÁZMEGYEI NYOMDA V. .M

271
335

A VESZPRÉMI EGYHÁZMEGYE MULTJÁBÓL

PLÉBÁNIÁK TÖRTÉNETE

3.

SOMOGYSZOB

IRTA:

DR. JANKOVICH TIHAMÉR

ESPERES-PLÉBÁNOS

1936

EGYHÁZMEGYEI NYOMDA VESZPRÉM

Nihil obstat.

Dr. Georgius Kis
censor dioecesanus.

2685.
1936.

Imprimatur.

Wesprimii, die 7-a Octobris a. 1936.

† *FERDINANDUS*
episcopus.

Előszó.

Régóta gyűjtöttem az anyagot a somogyzobi plébánia történetéhez, amely meglehetősen lassan ment azért, mert az 1909. évi schematismusban felsorolt lelőhelyeket egy helyen nem találtam meg, hanem több helyről kellett megszerezniem, illetve felkeresniem. — Részben a kaposvári főgimn. tanári könyvtárból, részben a budapesti egyetemi könyvtárból és a veszprémi püspöki könyvtárból szereztem be az adatokat. — Átnéztem Somogyszobra vonatkozólag a következő műveket: Csánki Dezső Magyarország történelmi földrajza (II. k. 648. l.), Pesty Frigyes Az eltűnt régi vármegyék (I. k. 213. l.), Anjoukori okmánytár (II. k. 562. l.), Wenzel (X. k. 186. l.), A pannónhalmi Szt. Benedekrend története (I. k. 158. l., 691. l., III. k. 794. l.), Monumenta Episcopatus Wesprimiensis (I. k. 83., 86., II. k. 67., 75. l.), Veliçs—Kammerer Magyarországi török kincstári defterek, Századok (1868. évf. 198. l.), Br. Hornig Károly Padányi Biró Márton naplója (329. l.), Somogyvármegye monográfiája, Szilágyi Magyar nemzet története, Hóman—Szekfű Magyar történet, felhasználtam a veszprémi püspöki levéltárban levő felsősegesi, somogyzobi, nagyatádi canonica visita-

tiókat, a segesdi esperesi kerület jegyzőkönyvét 1843-tól kezdve, Szabó Bálint Belsősomogyi emlékkönyv c. munkáját. A filiálisokra nézve fentemlített munkákon kívül a Nagy- és Kisbaráti pusztákra vonatkozólag a Századok 1867—75. évfolyamait, Bolhásra vonatkozólag pedig A panonhalmi Szt. Benedekrend történetét (IV. k. 253., 727. l.) és Könyöki Magyarország műemlékei (II. k. 721. l.) c. munkáját használtam fel.

A legujabb korra vonatkozólag természetesen, idősebb és szavahihető embereket is kikérdeztem, mert feljegyzést semmit sem találtam. A veszprémi püspöki levéltárban találtam boldogult Tomcsányi István plébánosnak a feljegyzéseit a plébániáról, de ez csak töredék s az egész 3 írott oldalra terjed.

A plébánia történetének az összeállításánál az egyházlátogatási jegyzőkönyv pontjait tartottam nagyrészt szem előtt, mint azt az időben boldogult dr. báró Hornig Károly bibornok-püspök úr Öeminenciája is ajánlotta.

Ez alkalommal hálás köszönetet mondok mindazoknak, akik az adatszerzés fáradságos munkájában, bármiféleképen segítségemre voltak s különösen dr. Pfeiffer János szentszéki jegyző és püspöki levéltáros urnak, aki nemcsak a püspöki levéltárban található adatokat volt szives adni, hanem az egész munkámat át is nézte.

Somogyszob története a mohácsi vész előtt.

A történelemben az emelkedés és esés, szóval a folytonos hullámmozgás észlelhető. Ugy az egyes nemzetek, mint családok, mint pedig a helységek történelmében tapasztalhatjuk ezt. Neves családok lezültenek, míg ismeretlenek a porból emelkednek a legmagasabb polcokra. Hajdan földi paradicsomnak nevezte a velencei követ Visegrádot,¹ Károly Róbert fényes lakhelyét, ma jelentéktelen falu s a nagyszerű királyi kertek legfeljebb vadregényességükkel hatják meg a kirándulókat. A külföldről járták hajdan csodálni ozorai Pipó gróf nagyszerű palotáját, amelyet Masolino remek képei díszítettek,² ma azt sem tudjuk hol feküdt a fényes palota, körülbelül a a Sió mellett volt; viszont a régi jelentéktelen Pest, ma az ország fővárosa és Európa egyik legszebb városa a művelt nyugat határán, amelyet a külföldiek is megcsodálnak.

Somogyszob is hajdan jelentősebb hely volt mint ma, jöllehet ma is Somogyvármegye egyik legjelentősebb vasuti gócpontja. Többféle néven

¹ Pallas Lexikon.

² Wenzel, Ozorai Pipó.

fordul elő a legrégebbi okiratokban: Scub, Szob, Szub, Szubb, Szobb, Zoob, Zób és Zob néven. Somogyszob csak a legújabb helységelnevezés alkalmával lett, megkülönböztetésül a hontmegyei Szobtól. Hajdan az Árpádok korában királynői birtok, az akkor létező Següsd vármegye tartozéka, a két, Kis- és Nagydobszával együtt.³ Mint királynői birtok bizonyára szebb napokat látott, mikor rengeteg erdeiben királyi vadászatok tartottak. Nem a puszta véletlen hozta erre Segesdre IV. Béla királyunkat, mikor menekült a tatárok elől s itt pihent meg családjával, hanem mert neje birtoka volt s az itt lévő értékeit akarta megmenteni.⁴ Vitte magával az útba eső templomok és szent királyunk ereklyéit is. Bizonyára volt plébániája is Somogyszobnak, mert szinte lehetetlen, hogy a mélyen vallásos Árpádok ne állítottak volna ott fel plébániát, ahol többször megszoktak fordulni, annak dacára, hogy a plébániájáról csak a XIV. században történik először említés.⁵ Még mielőtt a XIII. század letűnt volna, Somogyszob gazdát cserélt s így Següsdvármegye egy királynői birtokrésszel kevesebb lett. Morosini Thomasina Katalin III. Endre király anyja 1295. évben, Zob falut, László comesnek, Mihály fiának adományozza. László comesnek érdemei voltak, mert midőn Hendik bán fia III. Endre királyt fogságban tartotta, saját magát tuszul felajánlván, a királyt megszabadította. Ő maga csak később szabadult meg. Szabadulásáért 200 márkát fizetett és fiát adta tuszul, aki azonban az egészségtelen levegő miatt a fogságban meghalt. Érdeme volt az is, hogy mikor az izmaelita szár-

³ Pesthy, Eltűnt megyék I. 213. l.

⁴ Szilágyi, Magyar nemzet története.

⁵ Anjoukori okmánytár, II. 562. l.

mazásu Mizse a néhai nádor, Szekcső várát a király ellenére hatalmában tartotta, László Miklós nádorral a szekcsői várat ostrommal bevette. Ez volt Següsdmegyének első nagyobb megcsonkítása. 1327-ben Károly Róbert, mikor János cseh király leányát Annát, fiának Lászlónak eljegyezte, a királynői birtokból nászajándéknak lekötötte Segesdet, Verőcét, Lábodot, Csehit és Aranyos falukat tisztviselőivel együtt. Azonban e házasságból László korai halála miatt nem lett semmi sem. A XV. század elején Següsdmegye egészen megszűnt királynői birtok lenni, mert Zsigmond király 1404-ben Següsd várát és várost Marczali Miklós erdélyi vajdának és családjának 8020 arany forintért elzálogosítja és 1417-ben adománylevelet is ad róla nekik. Így Següsdmegye megszűnik és Somogyvármegyébe olvad be. Egyedüli segesedi ispán, akit névszerint ismerünk, az 1358-ban említett Miklós, aki nemcsak comes de Següsd, hanem egyuttal királyi tárnokmester is.

Somogyszob plébániáját legelőször 1333—1335 években említik a pápai tized lajstromban.⁶ Ebben az időben a plébánia mai területén 3 plébánia volt. A szentföld javára Berengarius Jakab és Bonofato Rajmund pápai követek által a veszpréme gyházmegyei javadalmasoktól szedett tizedek lajstromában előfordul Jacobus parochus de Zob, Thomas parochus de Barachi (Baráti) és Benedictus parochus de Bolchas (Bolhás). A legjobb, vagy legnépesebb plébánia a baráti lehetett, mert ő fizetett legtöbbet 25 dénárt és 3 garast és a legkevesebbet a zobi plébános, Jakab. Bolhásról megemlékezik Egyed pápai követ is 1230 július 8-án a szentmártoni apátság és a

⁶ Anjoukori okmánytár, II. 562. I.

veszprémi káptalan között a somogy megyei tized ügyében fennforgó perben. Mikor ítéletet hozott, a két Scubot 15, Bolchast pedig 25 telkes helynek mondják s előbb Szent Mártonhoz tartoztak, később pedig János főesperesnek adóztak.⁷ Ugyancsak itt történik említés Baratoláról is 15 mansióval. Lehet, hogy ez Baráti volt. 1331-ben Tamás erdélyi vajda volt Somogyszob ura.⁸ A mondott év okt. 8-án a budai káptalan jelenti L. Károly Róbert királynak, hogy Tamás erdélyi vajdát, hat somogyi és két veszprémmegyei birtokba beiktatta. Comes de Zunuknak hívják a vajdát s a somogy megyei faluk: Merke, Tapum, Terebezd, Sithke, Zoob és Bennek voltak, a veszprémmegyeiek pedig Pata és Esgrem. Zoob határa északon Segesd. A szomszéd Lapod patak mellett behuzódik a határ a nagy utig. Határolja még Kozma, valószínűleg Kutaskozma, Barad (Baráti) és Bolhás. A Lapod patak a Rinyába ömlik, valószínűleg az a patak, amelyet most Kácsmonának neveznek. Határa még Balata, amely ma egy nagy zsombékos tó. Délen határa Nagthow. Bolhás felé a határ egy nagy tölgyfa, nyugaton Elzeur és Byk erdő.⁹ A büki erdő ma is meg van. A történelmi társulat 1872-ben Kassán tartott értekezletet a Máriássy család levéltárának az átkutatására és megtalálták László nádor 1386 évi oklevelét, mely szerint Beke fia Anthymus és ennek fia Kozmai Tamással a somogyszobi birtokra vonatkozólag megegyeztek. Ugy látszik Tamás erdélyi vajda utódai a községről, mint

⁷ A pannonhalmi Szent Benedek-rend története, I. 158. l.

⁸ Monumenta Episcopatus Wesprimiensis, I. 83. l.

⁹ A pannonhalmi Szent Benedek-rend története I. 691. l.

legtöbb esetben megtörtént, felvették a Szobi nevet, mert a XV-ik században a Szobi család a birtokos Somogyszobon.¹⁰ Szobi Péter mint a köznemesség egyik vezére szerepel az országgyűléseken. Mátyás király uralkodásának első éveiben horvát bán is volt. A bánok közt ugyan nincs felemlítve,¹¹ de Mátyás alatt megtörtént, hogy két bánt is neveztek ki, külön horvát bánt és külön szlavón bánt; sőt az is megeseett, hogy két-két bánt nevezett ki mindkét tartománynak. Uralkodása végén azonban egyetlen bánra ruházta a hatalmat egész Horvát- és Dalmátországban. Szobi Péter fia Mihály 1484-ben Batthyány Boldizsár kőszegi kapitánynak és Gerebeni Lászlónak zálogosította el Szobot. A XVI-ik század elején 1518-ban Somogyszob Erdődi Bakócz Tamásnak a nagy birtokszerző esztergomi érseknek a tulajdona. Nem sokáig volt Erdődi Bakócz Tamás kezén, mert káptalanja sokat panaszkodott szűkös anyagi helyzetéről, mire ő ezen birtokot az esztergomi káptalannak adta át. A hagyományozás valószínűleg 1519-ben történt.

Somogyszob története a mohácsi vész után.

Somogyszob 1519. évtől kezdve az esztergomi főkáptalan birtoka.¹² Nyugodtan ő sem sokáig élvezhette e birtokát, mert következett a mohácsi vész és 1550-ben már Várday Zsigmond volt Somogyszob földesura. 1562-ben a török időszámítás szerint 970-ben hódoltsági terület

¹⁰ Szilágyi, Magyar nemzet története.

¹¹ Bojmeir Iván dr., Horvát bánok névsora.

¹² Somogyvármegye monografiája.

s a koppányi szandzsák kötelékébe tartozik.¹³ A fentmaradt defterben (adórajstrom) Szob bentfoglaltatik, sőt mint város szerepel. Kurdbin Mahmud hűbértoka (timárja) a Marcalihoz tartozó Vörös, Szólád, Öröstom falukkal együtt.

1573. aug. 12-én Kurdbin Mahmud meghalt, a hűbértok megürült és a budai önkéntesek közül való, 6666 akcsét érő timársággal bíró Mahmed Musztafa nyerte el 1500 akcse pótlékkal. 1586—88-ban Bajthár timárja, akinek hűbére összesen 6833 akcse értékű, amelyhez még 7490 kincstári kiegészítést is kapott. Ezen hűbérnövelést a Kanizsából az ozmán sereget háborgató hitetlenek elleni csatározásaival érdemelte ki. Ő különben a magyarországi csapatok egyik legkiválóbb vitéze volt. Az 1598—99., úgyszintén az 1626—27. évi adórajstromok szerint is az esztergomi főkáptalan volt Somogyszob földesura, ugyancsak az volt 1660-ban is.¹⁴ A török hódoltság alatt természetesen ez a birtoklás csak névleges volt s a tulajdonosaik feléje sem mertek nézni birtokuknak.

A török hódoltság alatt, hamarosan a mohácsi vész után, a lakósok hitet cseréltek,¹⁵ Luther tanaihoz csatlakoztak, mint legtöbb papi birtokon. Mivel a főurak is, ha hitet cseréltek, felhatalmazva érezték magukat ezáltal arra, hogy valami egyházi birtokot foglaljanak el, a földnépe is azt gondolta, hogy a hitváltozással a birtok is az övéké lesz. Somogyszobnak a reformátora Ivánko nevű lutheránus volt. Ő először a volt katolikus templomban szolgált. Később

¹³ Velics—Kammerer, Magyarországi török kincstári defterek.

¹⁴ Velics—Kammerer, Magyarországi török kincstári defterek.

¹⁵ Szabó Bálint, Belsősomogyi Emlékkönyv.

Kanizsa megvétele után, mikor más helyre telepedett a község, az új helyen épült templomban is szolgált. A török hódoltság alatt a hitélet majdnem teljesen megszűnt. A lelkigondozást Segesdről olykor-olykor ide tévedt ferencrendű szerzetesek végezték, akiknek a kolostorát a török leromboltatta, így szegény szerzetesek is hajlék nélkül maradtak. Természetes, hogy ekkor legjobban terjedhetett a reformáció, mert tudvalevő az, hogy a protestáns papokat jobban tűrte a török, mint a katolikusokat s a református istentiszteletet is inkább engedélyezte, mint a katolikusot, sőt a katolikus templomokat is birtokba vették.

A török hódoltság után 1715-ben gróf Nádasdy Tamás birtokában találjuk 8 jobbágy telekkel.¹⁶ 1726-ban az esztergomi főkapitán birtokában van már. A török kiverése után mindenkinek igazolni kellett a birtokjogot. A főkapitán igazolta is és le kellett fizetni a felszabadítási költségeket is. Ezen időben a katolikusoknak nem volt templomuk, a reformátusoknak volt. Hogy az volt-e, amelyet a katolikusoktól elvettek, vagy később épült, azt biztosan megállapítani nem lehet. A reformátusok szerint azt ők építették. Padányi Biró Márton püspök, mikor rendezte a somogy megyei plébániákat, 1746-ban a református templomot odaadta a katolikusoknak s megtiltotta ott a református istentisztelet tartását.¹⁷ Biró Márton azért vétette el a templomot a reformátusoktól, mert a régi kat. templomot meg a reformátusok vették el a katolikusoktól. A nagynevű püspök halála után, a reformátusok ez ellen tiltakoztak s utána is jártak, hogy templomukat visszakapják. A türelmi

¹⁶ Somogyvármegye monografiája.

¹⁷ Br. Hornig Károly, Padányi Biró Márton raplója.

rendelet kiadása után, Puskás János és Pálfi József 1788-ban Budára, onnan Bécsbe mentek, hogy új templom építésre engedélyt nyerjenek.¹⁸ Több hónapig voltak távol, a családjuk már elvesztettnek hitte őket, amikor hazajöttek az engedéllyel, hogy imaházat építhetnek és előimádkozást tarthatnak. A Biró Márton által elvett templom fából volt, sárral tapasztva és zsuppal fedve, ő maga áldotta meg. Felszerelése azonban nem volt, azért nem is miséztek benne. Mellette fa harangláb volt 50 fontos haranggal, amely azonban nem volt megáldva. A telepések közösen szereztek és semmiféle szentnek a képe nem volt rajta. Mestert is kapott az egyházközség Beregszászi János személyében, akit Zbiskó Károly József vegliai választott püspök, esztergomi kanonok, bátai apát és hétszemélyes tábla elnöke térített át a református vallásról és hozott Pozsonyból ide. Lakása egy szobából és konyhából állott, amely fából volt és zsuppal fedve. Javaldalmazás fejében kapott minden pártól, úgy katolikustól, mint nem katolikustól gabonából a pozsonyi mérő harmadát, pénzből $\frac{1}{7}$ -et, 1 napi őszi szántást, 1 kocsi szénát és 10 kocsi tűzifát, stólát pedig annyit, mint az ínkei mester. Temető a falun kívül északra, a régi templom romja mellett volt, de sem keresztje, sem kerítése nincs. Benne a katolikusok a nem katolikusokkal vegyesen temetkeznek s azért megáldva sincs.

A hely lakószói nagyjából reformátusok vegyesen a katolikusokkal, akiket Segesdről részesítenek lelki gondozásban. Segesdre stólán kívül mást nem fizetnek, de ezt fizetik úgy a katolikusok, mint a nem katolikusok. A

¹⁸ Szabó Bálint, Belsősomogyi Emlékkönyv.

lakósok mind magyarok, vegyesházasságban egy személy él. Vannak káromkodók is, de nyilvános bűnösök nincsenek. A megtértek között szerepel maga a mester: Beregszászi János és Bak János. Bába a községben nem volt. Az 1748-iki *Visitatio Canonica* szerint volt benne 8 ház és 33 az emberek száma. Gyónók és arra képesek 23, özvegyek 8, gyermekek és nőtlenek 6, míg gyónásra nem képesek 7, vegyesházás 1, református 1, evangélikus 2, áttért pedig 2.

Bolhás filiális nem Segesdhez tartozott ez időben, hanem Nagyatádhoz, katolikus temploma nincs és harangjai sincsenek.¹⁹ Padányi Biró Márton püspök az itt levő református templomot 1749-ben a katolikusok számára foglalja le,²⁰ amely azonban a plébánia megalapításakor már nem volt meg. Külön plébániát alapítani Somogyszobon a templom visszafoglalása után a nagy paphiány miatt még nem lehetett, azért csak 1775-ben határozta el magát az esztergomi főkáptalan, hogy szilárd anyagból templomot építtet és plébániát alapít, illetve a török hódoltság alatt elpusztult plébániát feléleszti. A plébánia-templom 1780-ban készült el a régi templom romjain,²¹ a lakás később. Állott 2 szobából, amely szilárd anyagból volt, míg a konyha és egyéb mellékhelyiségek fából készültek.

Az első plébános Borsos István 1783 októbertől vezette az anyakönyveket. Hivatalát azonban már előbb elfoglalhatta, mert 1782 június 9-én a somogyszobi református és evangélikus lakósok egyértelműleg kijelentik neki,

¹⁹ Veszprémi püspöki lvt. *Visitatio Canonica* Distr. Següsd. a. 1748. p. 550.

²⁰ Br. Hornig Károly, Padányi Biró Márton naplója.

²¹ Veszprémi püspöki lvt. *Visitatio Canonica* Distr. Següsd a. 1815 p. 73.

hogy ők a plébános fizetéséhez semmi formában sem járulnak hozzá, mint azt a főkáptalan és az esperes kívánják. Erre Borsos István panaszszal élt a vármegyén, hogy a reformátusok és evangélikusok a halottjaik után nem fizetik meg a stólát, pedig valamikor a segesdi barátoknak megfizették, ő ki is kíséri őket s ujabban pap és mester nélkül temetik el halottjaikat. 1785 január 31-én arra kötelezte őket a megye, ha hívják a papot temetni és jelen is van, tartoznak a szomszédos plébániákon szokásos stólát megfizetni. Az esztergomi főkáptalan Galgóczy János nagyprépost által 1782 április 28-án Nagyszombatból arra kérte az egyházmegyét, hogy a stólát az állapítsa meg.

Egyházlátogatási jegyzőkönyve a plébániának csak egy van, amely a második plébános, Paulich Ferenc idejében, 1815 szeptember 19-én Kurbély György megyéspüspök által készített.²² A jegyzőkönyv felvételénél Horváth János segesdi főesperes, Szt. Mihály főangyalról nevezett rudinai apát, veszprémi kanonok, Somogy-, Zala- és Veszprémvármegyék táblalabirája, Tomor János marcali plébános, a segesdi esperesi kerület esperese, a világi hatóság részéről Teberi Antal somogymegyei szolgabíró, a kegyuraság részéről Stephaits József ügyvéd, Squor Gáspár uradalmi felügyelő, Bolhás filiálisból vizeki Talián József földbirtokos, a szobi hivek részéről pedig: Varga Ferenc, Máthé János, Birkás János és Németh József voltak jelen. A plébánia áll pedig a következő helységekből: Szob, Nagybaráti, Kisbaráti, Körösztuti-, Bükimalompusztákból és Bolhás községből.

Szobon az anyaegyházban volt 200 főnyi

²² Veszprémi püspöki lvt. Visitatio Canonica Distr. Següsd. a. 1815. p. 71.

katolikus, akik közül gyónó lélek 90 és 110 még nem gyónó, 48 házaspár, 1 vegyesházaspár. Nagybaráti pusztán van 10, akik közül 6 gyónó és 4 még nem gyónó, 3 házaspár. Kisbarátipusztán 12 katolikus volt, akik közül 8 gyónó és 4 nem gyónó, házaspár pedig 2. Köröszutipusztán 4 katolikus, akik közül mind a 4 gyónó és 1 a házaspár. A Bükimalomnál van 10 katolikus, akik közül 8 a gyónó és 2 nem gyónó s van 2 házaspár. Bolhás filiálisban 130 a katolikus, akik közül gyónó 56 és nem gyónó 74 lélek, házaspár pedig 39. Így az egész szobi plébánia hiveinek a száma 366, ezek közül gyónó 172, nem gyónó 194, házaspár 95. A nem katolikusok a katolikusokat vallásgyakorlatukban nem háborgatják. — Szobon úgy a katolikusoknak, mint a nem katolikusoknak vannak harangjaik, ellenben a leányegyházban a katolikusoknak nincs harangjuk.

A reformátusok új temploma 1841-ben készült el szilárd anyagból. 1837-ben kezdték építeni. 1847-ben a főkáptalan 6 változatu orgonát vett a kegyuri templom részére Pécssett, azzal a kikötéssel, hogy a hívők azt Pécsről meghozzák.²³ Az egyházlátogatási jegyzőkönyv szerint a templomnak tornya fából készült. Benne két harang volt. Idővel azonban a torony elkorhadt és a vihar elvitte. Ez még 1860 előtt történt. Ekkor már a harangok a templom előtt keletre voltak faállványon. Egy darabig nem is volt a templomnak tornya, csak 1912-ben építettek megint egy kis tornyot, a harangokat azonban nem a toronyban, hanem a templom padlásán helyezték el. 1855-ben nagy kolera-járvány pusztította a községet és a környékét, amelynek több mint 30 áldozata volt, nagyrészt Szobról és kisebb rész-

²³ Somogyszobi plébánia irattára.

ben Bolhásról.²⁴ Nap-nap után volt halálozás s volt olyan nap is, amikor 4 halott volt. A reformátusoknál meg lényegesen több volt a halálozás.

A budapest—fiumei vasutvonal megépítése 1870—73 években jelentős szerepet játszott úgy a község, mint pedig az egyházközség életében. Jelentős vasuti állomás lesz Somogyszob, sok vasutas család kerül ide, akiknek nagyobb része katolikus, majd valóságos vasuti gócpont lesz a Somogyszob — Barcs, Somogyszob — Balatonszentgyörgy vonalak 1890—91-es, illetve 1892—93-as években való megépítésével. A lakosok, de különösen a katolikusok száma rohamosan emelkedett. 1914-ben még 1069 volt a katolikusok száma, 1920-ban már 1250 és 1930-ban pedig 1456, amely nagyobb részt beköltözéssel szökött fel ennyire.

1893 fehérvasárnap este 10 órakor nagy tüzvész pusztított a falu felső templom utcájában. A tűz gyújtogatástól származott. A lakosság szaporodásával a közigazgatást is szervezték a községben és egymásután keletkeztek társadalmi egyesületek is. 1901-ben önálló körjegyzőség lett Somogyszob,²⁵ addig a felsősegesdi körjegyzőséghez tartozott s Bolhást is hozzá csatolták. Az első körjegyzője Gulyás János. A legelső társadalmi egyesület a kaszinó volt, amely 1896-ban alakult az Esze-féle házban. A vasuti vendéglő kifejlődésével a kaszinó megszűnt. Később újra alakult egy uri kaszinó 1913-ban. A háború alatt azonban elnéptelenedett, mert tagjai bevonultak s felfüggesztette a működését 1916-ban. 1902-ben alakult a Polgári Olvasóköri nagyrészt Birkás József, a későbbi állomásfőnök búzgóll-

²⁴ U. o. Halálozási anyakönyv I. k.

²⁵ Somogyszob község irattára.

kodására. 1914-ben az Iparoskör alakult meg. Elég szép könyvtára van, szinpadi berendezése és billiárd asztala.

Megalakult a hitelszövetkezet is, mint az országos központi hitelszövetkezet fiókja Szabady Károly körjegyző kezdeményezésére. 1920-ban megalakult a Hangya, amely a környék egyik legjobb anyagi körülmények között lévő szövetkezete, úgy hogy már 1933-ban fiókot is tudott felállítani.

1912. január 1-től a somogyszobi uradalom gazdát cserélt, amennyiben az esztergomi főkáptalantól, Herceg Hohenlohe Oehringen Kraft Keresztély Ujest hercege, porosz nagybirtokos vette meg örökáron 7,000.000 koronáért. Közben 1914. július 26-án kiütött a világháború s mindjárt az első behívásra száznál többen vonultak be, a mozgósítottaknak száma állandóan emelkedett. A folytonos behívások és sorozások miatt a munkáskéz mindig fogyott és ezért a kormány hadifoglyokat adott ki különösen mezőgazdasági munkára. Ezek legnagyobb részt, de különösen az oroszok beváltak. A háború után beköszöntött a kommunizmus, megalakultak mindenütt a munkástanácsok, amelynek elnöke Somogyszobon Fazekas (Orbán) József lett. Nagyobb erőszakosságok a községben nem voltak, jóllehet egy időben a budapesti vasasok egy osztaga is volt itt. Nagyobb felfordulás inkább közvetlen a háború befejezése után, az ugynevezett őszirózsás forradalom alatt volt, mikor a katonák hazajöttek s fegyvereket hoztak a frontról s azzal vadászatokat rendeztek. Az erdőben életveszélyes volt menni. A szarvas és őz állományt teljesen kiirtották, az egész környékre szállították a szarvas-húst, sőt később már volt, aki csak az agancsáért lőtte a szarvast. Ez a kommunizmus alatt meg-

szűnt, mert az összes fegyvereket be kellett szolgáztatni. Bukása után lassan kezdett a régi rend helyre állani, nem minden zökkenő nélkül. Különösen baj volt a sok fehérpénzzel, amellyel elárasztották a vörösök az országot, de a pénznek az átértékelése és kicserélése folytatólagosan megtörtént, ennek folytán a fehérpénz tulajdonosok megkárosultak, sokan érzékenyen.

1926-ban megalakult a Vasutaskör is Birkás József állomásfőnök és Hlada József máv. gyakornok fáradozása folytán. Dacára az ellene indult nagy hajszának és hogy nem volt elég megfelelő helyisége, mégis szépen gyaropodott, hamarosan megtudták venni özv. Bréhm Frigyesné házát, majd a mellette levő házat is. A községben a leglátogatottabb társaskör lett. Különben Somogyszob méltán nevezhető a körök falujának, mert hasonló nagyságu helyen Somogyban sehol sincs annyi társaskör.

1926. május hó 14-én kaszópusztai kastélyában meghalt Somogyszob földesura, herceg Hohenlohe Oehringen Kraft Keresztély. Kivánságához képest Javorinán temették el. A birtok végrendelete értelmében a többi magyarországi birtokaival együtt, János fivérének a fiára, herceg Hohenlohe Oehringen Ágostonra szállt át, aki jelenleg is tulajdonosa. Így a hajdan Árpádházi királynői birtok, az Árpádházzal több ágban rokon, Napoleon koráig szuverén hercegi családnak a kezébe került, ez a család a Hohenzollernekkel és Németország majd minden fejedelmi családjával rokon.

A község hősi halottjairól sem feledkezett meg. Diszes márványemléket állíttatott számukra a református iskola előtt 40.000,000 kor. költséggel. Az emlékmű leleplezése 1927 május 15-én volt, amikor dr. Antal Géza református püspök

épen egyházlátogatást végzett. Előzőleg mindkét templomban istentisztelet volt s utána ünnepélyes felvonulás a szoborhoz, ahol dr. Janovich Tihamér plébános és dr. Antal Géza ref. püspök tartottak avató beszédet. Utána Boros József községi bíró a község nevében átvette az emlékművet. Az emlékművön 41 hősi halott neve van. Ez a névsor azonban nem teljes, mert több, innen bevonult cseléd hozzátartozói messze elkerültek, s nem volt módjuk bejelenteni hozzátartozóik elhunytát. Évente május utolsó vasárnapját a község itt szokta megünnepelni felekezeti különbség nélkül.

1930-ban megalakult az új hitközségi szervezet. 1934-ben az Actio Catholica és szeptember hó 17-én dr. Vágó Lajos csurgói ügyvéd részvételével sajtó-vasárnapot tartott.

A somogyszobi plébánia leányegyházai.

Bolhás.

Hajdan Bolhás és Baráti plébániák voltak²⁶ s így a mai plébánia területén 3 plébánia volt: Szob, Bolhás és Baráti, amelyek közül Bolhás nagyobb volt, mint Szob. Egyed pápai követ 1230 július 8-án a szentmártoni apátság és a veszprémi káptalan között a somogymegyei tized ügyében fennforgó perben hozott ítéletéből tudjuk, hogy a két Szubbon 15 lakóhely van, míg a villa Bolháson 25.²⁷ Valószínűleg azért történik említés két Szubbról, mert hajdan, mint a néphagyomány is tartja, a mostani Csara nevű mezőn is terült el Szob a községtől északra.

²⁶ Magyarország műemlékei, II. 721. I.

²⁷ A pannonthalmi Szent Benedek-rend története, IV. 253. I.

Egyébként is a község többször változtatta helyét, mikor a rácok elpusztították. Ma is egy egyenes vonallal a bérlői kert végével, két részre lehet osztani. Valószínű hosszant nyulván el a község, az északi és déli rész között volt valamelyes beépítetlen rész, azért nevezték két Szobnak. Az 1333—1335 évi tizedlajstromban is nagyobb tizeddel szerepel a bolhási Benedek plébános, mint a szobi Jakab plébános. Bolhás szintén királynői birtok és a segesdi uradalomhoz tartozott.²⁸ Tovább marad királynői birtok mint Szob, mert még 1389-ben az és 1460-ban a Marczali család a berzencei Lórántfiaknak kötötte le. Ettől fogva többször, elég sűrűen cserél gazdát.

1486-ban a szenterzsébeti Forster család birtoka, 1488-ban Mátyás királyé, 1495-ben II. Ulászló alatt a Báthoriak nyerik adományul, majd megint a Marczali családé lesz és Marczali László halála után 1512-ben Perneszi Imréné. Ez a család bírta egész 1733-ig, amikor a vizeki Tallián család birtokába megy át, amennyiben egyik Perneszi leányt Tallián vette el, mint ezt boldogult vizeki Tallián Gyula volt főispántól hallottam. 1756-ban Tallián Ignác vezérőrnagy birtoka,²⁹ halála után pedig özvegye, zalabéri Horváth Terézia birtokolja. 1815-ben Tallián Józsefé a birtok, akinek 6 fia volt, közülük 3 pap: Tallián Imre kéthelyi plébános, Tallián Ede zágrábi kanonok, később nagyprépost és Tallián Lázár kaposvári plébános, majd veszprémi kanonok és c. püspök. 1830-ban Zichy Pál grófé, 1856-ban Zichy Károly grófé, majd leányáé, gróf Zichy Anna herceg Odescalchi Arturnéé 1860-ban. Odescalchi hercegné nagy jótévedője volt a községnek. Állítottatott uradalmi kat. iskolát, ki-

²⁸ Somogyvármegye monografiája.

²⁹ U. o.

csiny, de igen izléses gótstilü kápolnát az uradalmi kertben 1867-ben s a templom kapuja felett is ott van a herceg Odescalchi és a gróf Zichy cimere. Alapítványt is tett az itt végzendő szentmisékre.³⁰ A legrégebb templom Bolháson a temetőben lévő romtemplom volt, amelyet műemléknek is felvettek. A temető körül volt a falu s inkább Szob felé terjedt. Ezt a templomot a protestánsok elvették, mikor a község vallást változtatott, azért Padányi Biró Márton 1749-ben a reformátusok akkori templomát oda adatta a katolikusoknak.³¹

A temetőben lévő romtemplomot a hagyomány szerint a törökök lőtték össze oly alkalommal, mikor istentisztelet volt benne. A bennlévők ottvesztek, amit az látszik bizonyítani, hogy ahol a templom hajója volt, ott össze-vissza fekvő csontvázakat találtak. Az egyházlátogatási jegyzőkönyv szerint Bolháson volt kápolna 1815-ben. Kovács József birtokos készítette az egyházi hatóság engedélye nélkül s mikor ő Varasdra távozott, a kápolna befejezetlen maradt és elpusztult. Azt javasolta azért az egyházlátogatási jegyzőkönyv, vagy le kellene bontatni s az anyagát eladni a plébánia javára, vagy valamelyik földesur befejezné és rendeltetésének átadná. Igen óhajtható volna a nem katolikusok között, ha a katolikusok számára lenne valamí hely, ahol vasárnap és ünnepnapokon délután összejönnének imádkozni, mert a plébánia-templomba a távolság miatt nem tudnak elmenni. Hogy hol volt ez a kápolna, nem sikerült megtudnom, mert még a legöregebb emberek sem tudnak róla, sőt nem is hallottak felőle. Ugylátszik,

³⁰ Somogyzobi plébánia irattára.

³¹ Br. Hornig Károly, Padányi Biró Márton naplója.

senki sem fejezte be az építést s vagy szét-hordották, vagy más célra használták fel.

A kastélyt valószínűleg a Jeszenszkyek építették, mert rajta bárói címer van és a földesurak közül a Jeszenszky család a bárói. Volt még egy régi nemesi kuria a falu északi részén, a legutolsó ház, amely a Tallián családé volt, tipikus régi nemesi lak, tornáccal. Herceg Odescalchitól a birtokot a saárdi gróf Somsich Imre kaposujlaki nagybirtokos vette meg 1878-ban, aki haláláig bírta is. Halála után, 1914-ben szabadrendelkezésű birtok lévén, fiai: Gyula, Antal, János és leánya Margit, férj. gróf Attems Móriczné örökölték és eladták a bolhási ingatlanforgalmi részvénytársaságnak. Több éven keresztül azonban bérben volt a birtok. Egy ideig Mauthner, majd Birck Hermann bérelték, csak azután adták el. A birtok valóságban azonban herceg Hohenlohe Oehringen Kraft Keresztély tulajdona lett, aki a részvénytársaság részvényeit bírja. Halála után ezen birtokot is unokaöccse, Ágoston herceg örökölte. Jelenleg Kis-és Nagybaráti pusztákkal együtt bérbe van adva dr. Goldberger Ödön kormányfőtanácsos, csurgói ügyvéd és uradalmi jogtanácsosnak. A régi Tallián féle kuriát egyideig cselédlakásnak használták s 1926-ban eladták Kati János és Butor Sándor földműveseknek. Ezek azt elbontották és az anyagából istállót és pajtát készítettek. A Jeszenszky féle kastély ma is fennáll, de üres és lakatlan. Mikor a kaszói vadászkastély földig leégett, akkor egy ideig a herceg lakta, ha eljött vadászni.

A bolhásiaknak van egy fogadott ünnepük is, amelyet fehérhétfő néven, ünnep gyanánt megtartanak s ez a Szentháromság vasárnapja után eső hétfő. E napon 1823-ban olyan nagy jég-

verés volt, hogy az egész határt elverte. A jégveréstől fehér volt minden s innen a fehérhétfő elnevezés.

Kis- és Nagybaráti puszták.

Kis- és Nagybaráti puszták szintén Següsd vármegyéhez tartoztak, de nem voltak Szobnak tartozékai mint most. 1382-ben Erzsébet királyné birtoka, még 1389-ben is Següsd vármegye része, 1396-ban kövágóörsi Kis György nyerte adományul, 1403-ban Anthimi Jánosé.³² 1405-ben Batthyány család őseit iktatják birtokába, 1550-ben Batthyány Kristóf volt a földesur. Az 1571. évi török adólajstromban két Baráti helység fordul elő, egyik 13, a másik pedig 4 házzal.³³ Nagybarátinak már 1332—1337. években plébániája van, sőt a legnagyobb volt a mostani plébánia területén lévő 3 plébánia közül, mert legtöbb tizedet fizetett. Tamás volt a plébános.³⁴ A plébánia valószínűleg a török uralom alatt szűnt meg és pusztult el a temploma. Ahol a templom állott, amelyet most is templomdombnak neveznek, ezüst pénzeket is találtak 1915-ben. Ezekből többet Gyuricza Miklós főintézőnél láttam, sőt nekem is adott néhányat azokból. A pénzek az 1527—30-as évekből valók, egész kicsinyek és vékonyak, nem is szabályos köralakúak s némelyiken főpapi címer van, amelyen kettős címer van s mindegyiknek az egyik fele egészen sima. Ma úgy Kis-, mint Nagybaráti Somogyiszobhoz tartozó puszták, az uradalom része, amelyek már 1815-ben az egyház-

³² Somogyvármegye monografiája.

³³ Velics—Kammerer, Magyarországi török kincstári defterek.

³⁴ Anjoukori okmánytár, II. 562. 1.

látogatási jegyzőkönyvben mint a főkáptalan birtokai szerepelnek. Nagybarátiban van gazdatiszti lakás és dohánypajták, mert elég jó minőségű dohányt termelnek. Mindkét Baráti pusztá ma bérbe van adva dr. Goldberger Ödön csurgói ügyvédnek.

A plébániai templom.

Hogy a régi Árpád- és Anjoukori templom hol állott, azt biztosan nem lehet tudni. Beszélnek arról is, hogy az a domb, amelyen a templom ma áll, nem természetes domb, hanem úgy hordták össze. Talán a régi templom a faluvégen levő régi temetőben volt, ahol a közepén egy téglalakú elég nagy mélyedés észlelhető, hol talán lehetett a kriptá. Elhalt Németh József bemondása szerint volt valami ajtóbejárat féle, mintha alagút lett volna ezen mélyedés keleti felén, de bedült, úgy hogy gyerek korában sem lehetett 2 lépésre bemenni. Valami üregnek kell lenni a temetőn keresztül vezető gyalogút mellett, mert tavaszi hó olvadás idején láttam magam azt, hogy a hólé, akkor keletkezett nyíláson befolyt az uton. Említettem is ezt Gönczy Ferenc kaposvári muzeumigazgatónak, mikor Somogy-szobon itt járt néprajzi dolgokat gyűjteni a somogyvármegyei muzeum számára s megígérte, hogy egyszer kijön s megpróbáljuk az ásatást. Az a hely, hol a víz befolyt, a gyaloguton Kovács Elek plébános sírjától egy pár lépésre délre fekszik.

A Visitatio Canonica mondja, hogy a mostani templom a romból épült fel, tehát előtte volt itt templom, amely valószínűleg a török hódoltság alatt pusztult el, mert 1784-ben már nem volt templom. Hogy a régi templom a mos-

tani helyén lehetett, az is bizonyítja, hogy körülötte temető volt, sőt a plébánia-lakás helyén is az öregek állítása szerint temető volt. Az 1929. évi bérnyújtás alkalmával, mikor diadalkaput készítettünk, az oszlop leállításánál emberi koponya csontra találtunk.

A mostani templomot az esztergomi főkántalan 1779—81. években építette szilárd anyagból, barokk stílusban, igen szép boltozattal, elég csinos formában.³⁵ Kotsi Imre tapsonyi plébános, a kerület esperese áldotta meg. Volt fatornya, harang lábja és két harangja, az egyik 106 fontos, amelyet a visitatio alkalmával áldott meg Kurbélyi György püspök, a másik 70 fontos, amely hitelt érdemlő tanúk állítása szerint meg lett már áldva. A templom alatt kripta nincs, mondja a Visitatio Canonica. Mikor 1911-ben a templomot cement-lapokkal rakták ki, a kőművesek az oltár előtt egy nyílást találtak. Jelentették is Németh Pál plébánosnak, de az nem engedte megbolygatni. Ez amellel bizonyít, hogy a régi templomnak lehetett kriptája. A templom hajója meszelve, a szentélyében vörös függöny volt festve sárga bojtos szegéllyel. Két oltár volt benne, a főoltár és szent Vendel oltár, amely a mostani Mária szobor helyén állott, az oltár pedig most szentsír oltár. Az oltár csinos barokk stílű, eredetileg barna színre volt festve s a szélei aranyozva. Fehér márványszínűre Stiber Sándor máv. pályafelügyelő festette saját költségén. A szószéket is ő festette be, amely pedig olyan volt mint az orgona, kékes márványszínű. A szent Vendel szobor, mint mondják, elkorhadt s leesett. A helyén lévő Mária szobrot Csapodi

³⁵ Veszprémi püspöki lvt. Visitatio Canonica Distr. Següsd. a. 1815. p. 72.

József számadójuhász hozta a templomnak Bisztriceről.

Értékes festmény a sekrestyeajtó felett lévő szent Alajos kép, amelyet Olaszországból hozott a templom számára Rippl Rónai Ödön máv. fő-tiszt és műgyűjtő. A templomnak nagy jótévedője volt dr. Rott Nándor veszprémi megyéspüspök. Mikor gazda-kanonok lett a főkáptalanban, ő járt le ellenőrizni az uradalmat. A lehető legnagyobb mértékben el volt hagyatva a templom és környéke. A kerítése dűledezett, palánkkerítés volt. A feljáró-lépcső minden foka mozgott, a templom téglával volt kirakva, de kikopott s nagyrésze mozgott, a templomnak tornya nem volt, messziről úgy nézett ki, mint egy magtár. Az ő idejében készült a torony. Benne azonban a harangokat nem lehetett elhelyezni, hanem a padláson. Ugyanakkor készült a téglakerítés, templomlépcső és a templomot cementlapokkal rakták ki. Ez volt 1911-ben. Ugyanabban az évben készítette a főkáptalan az oltárképet is, amely kezdő festőnek a másolata a művészi eredetiről. A templom, sajnos, annak ellenére, hogy magas helyen fekszik, elég nedves s a fal salétromos, azért a meszelést és festést leveti.

A templomot 1922 tavaszán, bérnyelés előtt a herceg kegyúr kifestette Valler Konrád kaposvári szobafestővel 30,000 koronáért. Ezt a festést azonban ledobta a fal, pedig már azóta is lett az oldalfal 1929-ben festve, amely ugyancsak lekopott. A festés alkalmával készült 3 márvány szenteltvíztartó a hivek adományából, 2 a templomban, 1 pedig a sekrestyében. A márvány keresztetkú Németh Pál plébános adománya. Ő rendeltette meg velem Hudecz örökösei kaposvári kőfaragónál, a kutasi mintájára 200 koronáért. A főkáptalan vette a templomnak a hatváltozatú

orgonát 1847-ben Pécsről s a hivek hozták haza.³⁶ Többször már javították, ellátták új fujtatóval és új sipokkal, mert a háború alatt a sipokat elvitték. 1922-ben pásztorjáték jövedelméből szerezték be Váradi Miklós és társa rákospalotai cégtől a mostani sipokat. Elvitték a nagyobbik, 107 kgr. súlyu harangot is, amelyért kapott pénz, 428 korona teljesen semmivé lett. Mikor a herceg a református templomnak vett 204 kgr. súlyu Cis hangu harangot, mind élénkebb lett a vágy a hivek között, hogy mi is szerezzünk be még egy harangot. A harangra össze is gyűlt elég hamar 18 millió korona s Slezák László budapesti cégnél egy 222 kgr. súlyu harangot rendeltünk, a legmodernebb szerkezettel. Ára 21 millió korona volt, 3 milliót később fizettük meg. A harangot 1926. év dec. 6-án hozták haza az állomásról, lovas-bandériumos kísérettel. A harang felirata: «Magyarország Nagyasszonya tiszteletére készítették a somogyszobi róm. kat. hivek az Urnak 1926-ik évében.» A harangot dec. 8-án, a Szeplőtelen fogantatás napján Csóthi Géza murakereszturi apát áldotta meg P. Erős Alajos felsősegesdi ferences főnök, F. Ipolyi Xavér testvér és dr. Jankovich Tihamér somogyszobi plébános segédletével. Az apát tekintettel arra, hogy nagyszámban más felekezetűek is vannak a templomban, a Mária tiszteletéről, amely nem imádás s a harang jelentőségéről szólott. A harang felszerelését Slezák unokaöccse végezte, természetesen nagy néptömeg segédkezésével, mert mindenki részt akart venni a felhuzásban, még a cigányok is. A harang már délben megszólalt.

A templomnak van mindenféle színű ruhája, legalább mindegyikből kettő. Van 1 szép arany-

³⁶ Somogyszobi plebánia irattára.

brokát és 1 értékes zöld kazulája. Mind a kettő már 1819-ben megvolt. Az utóbbit 3 évvel ez előtt újították fel. Mindkettőt valószínűleg valamelyik kanonok ajándékozta, akik közül többen adtak templomi felszerelést, pl. Lollok Lénárd prelátus-kanonok igen szép ötvözetű kelyhet ajándékozott a templomnak 1910-ben. A kehely ugyan réz, mint rá is van írva, de az ötvösmunka igen értékes rajta. Csak ez az egy kelyhe van a templomnak, mert az volt a szokás, hogy a plébánosokat egy-egy kehellyel a kezében temették el. Így temették el Németh Pál és Stankovics József elődeimet is.

Mikor ide jöttem, átadtak 600 koronát azzal, hogy elődöm szentsirra gyűjtötte, amely még nem volt. Miután a hívők igen érdeklődtek utána, folytattam a gyűjtést. Ebből 1500 korona gyűlt össze, amiért hozattam a mostani corpust és a Mária oltár aljából volt szives Stiber Sándor máv. pályafelügyelő, aki műasztalos volt eredetileg, készíteni egy urkoporsót. Ezt fenyőgalyakkal feldiszitettük s igen tetszett a hívőknek, később pódiumot is csinált rá az Oltáriszentség részére. Ő csinálta a főoltárra a könyvtartót is amerikai vörös tölgyfából. Át akarta az orgonát is festeni, már a játékasztalt meg is kezdette, de időközben Dombóvárra helyezték át, így nem hajthatta végre a szándékát.

A hivek gyűjtéséből vásároltuk úgy a lourdesi Sz. Mária szobrot, mint pedig a Jézus Szive szobrot is. Mindkettő alapzatát Stiber Sándor készítette.

1926-ban vette a templomnak a stációs képeket Makkos György ny. máv. kapus. A képeket 1926. február 28-án P. Erős Alajos felsősegesi ferences házfőnök áldotta meg a hívők nagy számának jelenlétében. A képek alaptökéje 25 P.

A főoltár elég csinos volt, de erősen szuette, minduntalan le-le töredezett belőle egy-egy darab. Ez érlelte meg bennem különösen azt a gondolatot, hogy új oltárt kellene szerezni. Miután a márványoltárt tartom legméltóbbnak az Isten végtelen felségéhez, azért eltökéltem, hogy ilyent csináltatok. A templom stílusának legmegfelelőbbnek találtam a pápai templom főoltárának kicsinyített és leegyszerűsített formáját, amely gróf Esterházy Károly utolsó egri püspöknek, az olaszországi műremekeken kifinomodott főuri izlését legjobban dicséri, az általa épített sok templomnak oltárai közül. Szereztem róla fényképet, amelyről azután készítettem Faludi Imre kaposvári kőfaragóval tervrajzot és költségvetést és neki adtam ki a munkát. Dorogi vörösmárványra egyeztünk meg, mert, sajnós, más márvány nincs igen nálunk, a külföldi pedig igen drága a vám miatt, siklói halvány rózsaszínű márványbetéttel. Ugy volt, hogy búcsúra, Szentháromság vasárnapon késznek kell neki lenni, de csak július hóra készült el. A megáldást Csóthi Géza preláthus, murakereszturi apát végezte. Varga Lajos és Birkás Ferenc helybeli növendékpapok és a plébános segédletével. Rettenetes meleg volt, úgy hogy a karzaton néhány ablakszemét ki kellett venni, hogy türhető legyen a melegség. Az apát igen szívhez szóló beszédet tartott. Míg az oltárt összeállították, a mise az iskolában volt, a régi oltáron, amelyet ott állítottunk fel. Ezt az oltárt püspöki engedéllyel az ötvöskónyaiaknak ajándékozta az egyházközség, akik templomot akarnak építeni. Az oltár közadakozásból és jótékony célú multságok jövödelméből készült s 2000 pengőbe került. Az oltárszekrény ajtaját Del Fabro Gusztáv gépész készítette, de csak az anyag árát fizettük meg neki és egyéb fel-

szereléssel, cementtel és anyaggal összesen 150 pengőt tett ki. A kőműves munkát Pápai István és József kőművesegédek készítették ingyen s ugyancsak ingyen dolgoztak a napszámosok is. Még hátra volt a két angyalnak a beszerzése az oltárra, amelyek helyén addig virágvázák voltak. Ezeket 1934-ben Vörös János szobrászművész készítette. Csinált 4 modellt s azok közül a többség ezt a modellt választotta. A két szobor 350 pengőbe került s alabastrom gipszből valók. Készített még egy modellt a Szentháromságról is, amely a plébánián van. Lehetne alkalmazni az oltárkép helyett, de hogy kerül-e rá sor a mai nehéz viszonyok között, nem tudni.

Ujabbán mindinkább előtérbe lép az az óhaj, hogy a templomot meg kellene nagyobbítani, mert a hívők száma nemcsak a természetes szaporodás, hanem a bevándorlás folytán is, lévén nagy vasuti gócpont, erősen növekszik. Készítettem nagyítási tervet Lamping József építész-mérnökkel. Ezen terv szerint a sekrestyével szemben hasonló nagyságú oratórium lenne s a templom homlokzata le lenne bontva s előre meghosszabbítva 6 méterrel. Eléje torony jönne. Annyival lenne nagyobb, mint a templom mostani hajója, akkor igazán arányos lenne, mert most a szentély aránytalanul nagy a hajóhoz képest. Ehhez kellene 100.000 téglá, 10.000 cserép, 150 mm. mész, majd ugyanannyi cement, fa- és homok, kézi- és igásnapszám s körülbelül 6000 P készpénz. Dr. Rott Nándor megyéspüspök 3817/1935. sz. a. engedélyezte a gyűjtést rá s azt meg is kezdtük. Kértem a herceg kegyurat is, hogy anyagot adjon, amit az uradalom kitermelhet. Egyelőre nem tett ígéretet, tekintettel a nehéz gazdasági helyzetre, de annak javulásával nem zárkozott el a kérelem teljesítésétől. Így

van remény arra, hogy idővel mégis lesz majd a hívők számának megfelelő nagyságu templom.

A somogyszobi plébánosok.

Az első plébános akiről tudunk *Jakab*.³⁷ 1335-ben volt plébánosa Szobnak. Hogy kik voltak elődei és közvetlen utódjai azt nem tudjuk. A plébánosok névsorát csak a plébánia restaurálása utáni időkből tudjuk, azaz 1781-től. Az első ezek között *Borsos István* volt, aki 1739-ben a zalamegyei Szabar községben született. Felszentelték 1764-ben. Előbb dégi, 1769-ben ősi, majd pedig rövidesen somogyszobi plébános lett. 1803-ban nyugalomba vonult. 1805-ben Pápán él és 1808. március 28-án halt meg ugyanott az Irgalmasok kórházában. Borsos végrendelete fennmaradt.³⁸ Benne meghagyja, hogy a segedi barátoknak 50 forintot adjanak a hagyatékából temetésére, 1 énekes és 6 gyászmisére, az ősi egyháznak, ahol valamikor plébános volt, 5 aranyat, a püspök szabad adományozására 15 frtot. A segedi barátoknak, akik segítségére voltak lelkipásztori teendői elvégzésében hagy 10 pozsonyi mérő búzát. A szobi szegényeknek 10 pozsonyi mérő búzát. Könyveit a plébániában utódjára hagyja s kéri, hogy emlékezzenek meg róla. A könyvek ugylátszik nem kerültek Szobra, mert plébános utóda az egyházlátogatás alkalmával jelenti, hogy a plébániának semmiféle könyvei nincsenek. Az előző plébános Pápán halt meg, könyveit itt Szobon nem hagyta, hanem másoknak adta. Megemlékezett rokonairól is, akikre nagyrészt a családi vagyó-

³⁷ Anjoukori okmánytár, II. 562. 1.

³⁸ Veszprémi püspöki lvt. Testamentaria, fasc. XXIV.

nát hagyta. A zalamegyei szabari hegyen lévő Borsos-féle szőlőket, melyeket kellő edényekkel felszerelt és az ottani földeket László és Gábor testvéreinek hagyja, úgyszintén a prэшázat és pajtát. Ökreit, teheneit és kocsiját László testvéreinek hagyja. Lászlónak hagyja a gabonáját a mi a magtárban van, a lovát, szénáját s a mezőn kintlevőségeit, Pozsgai Lászlóné, Teréz testvéreinek lószerszámát és szekrényét, Tóth Istvánnak, meghalt Margit nővére fiának 5 frtot. Ha pedig Imre, aki katona, a háborúból visszatérne, úgy László testvére gondoskodik az eltartásáról. Akik bármivel nyiltan, vagy iopva megkárosították, megbocsájt nekik és őket a visszatérítés kötelezettsége alól felmenti. Miután gazdasági dolgaimat elvégezni nem tudom, mondja végrendeletében, László testvéremet magamhoz vettem, hogy az gondozzon és dolgaimat elvégezze, azért mindazt neki átengedtem, a mi gazdaságomból bejön s azzal rendelkezik is. Végrendeletének végrehajtójául Hemetzperger János tapsonyi plébánost kéri fel. Végrendeletének tanui voltak Korber József tanító, Kovács János, Hollósi József és Birkás Ádám, nemesi pecsét van a neve alá nyomva. Két végrendelet maradt utána, az első kelt 1794. március 27-én, a második pedig 1801 június 11-én. Végrendelete mindenben egyházas érzéséről tesz tanuságot, mikor megemlékezik volt egyházáról, a szegényekről és a püspöki szabadadományozásu egyházakról, de különösen azzal, hogy megkárosítóinak nemcsak megbocsájtott, hanem őket a visszatérítési kötelezettség alól felmenti. Pápán temették el.

A második plébános *Paulich Ferenc* volt. Alatta készült az egyházlátogatási jegyzőkönyv s így életrajza bentfoglaltatik. Született Nagylégen Komárom megyében, a Csalóközben 1761. de-

cember 26-án. A bölcsészetet Győrben, a teológiát Pozsonyban végezte. Az egyházmegyébe 1782. szept. havában vették fel és 1788. július 26-án szentelték fel. Ugyanezen évben Göllén káplán s 1 év múlva áthelyezték Merenyére, ahol 1793-ig volt. Ekkor megkapta a somogyfajsi plébániát. Innen 1802-ben az esztergomi főkaptalan bemutató levele alapján elnyerte a somogyzobi plébániát.³⁹ 1831-ben megsüketült, lemondott a plébániáról és Veszprémbe ment, az aggpapok intézetébe lakni, ahol 1837. április 21-én 76 éves korában meghalt.⁴⁰

A harmadik plébános *Németh Imre* volt, aki a veszprémmegyei Tüskeváron született 1792. febr. 9-én. Felszentelték 1816-ban 24 éves korában. Mint tapsonyi káplán nyerte el 1831. okt. 26-án a somogyzobi plébániát s itt halt meg 1845. nov. 6-án. A faluvégi régi temetőbe temették el.

Negyedik plébános *Kovács Elek* volt, aki a fehérmegyei Felcsuton született 1819. okt. 15-én. Felszentelték 1842. október 28-án. Somogyzobi plébános 1846. október 28-án lett. Ugyanitt halt meg 1852. április 19-én 33 éves korában. Ugylátszik már ez évben betegeskedett, mert nem temetett s a temetéseket részben a mester, Pethy József, részben pedig Dolmányos Emil és Banta Sándor ferencrendi atyák végzik. Kovács Eleket ugyancsak a régi faluvégi temetőbe temették el. A temető közepén lévő ledölt nagy kőkereszt volt a siremléke, amely egyszersmind temetői kereszt is volt. Sírfelírása állítólag ez volt: «Itt nyugszik Nagyontisztelendő Kovács Elek plébános úr. Emlékének az anyai szeretet és hála

³⁹ Veszprémi püspöki lvt. Visitatio Canonica Distr. Següsd. a. 1815. p. 83.

⁴⁰ Veszprémi plébánia, Halálozási anyakönyv.

állította. Elhunyt életének 33-ik évében 1852-ben. Béke hamvaira. Jézusom add az ítélet napján állhassunk nyájaiddal szent kezed jobbján.»

Kovács Elek rövid 6 évi plébánoskodása után *Muraközy János* berzencei káplán volt az adminisztrátor addig, míg *Tomcsányi István* kapta meg a plébániát 1852. július havában. Tomcsányi István régi somogymegyei nemes családból született 1813. dec. 12-én Pusztakovácsiban. Felszenteltetett 1837. július 23-án. 15 évi káplánkodás után lett somogyszobi lelkész 1852-ben. Nagybátyja volt a nemrég elhunyt Tomcsányi Lajos jezsuitának, akit saját rendtársai is a legtehetségesebbnek tartottak a magyar jezsuiták közül. Gyerekkorában többször megfordult itt nagybátyjánál s tőle hallottam, hogy nagybátyja középtermetű kövéres ember volt. Szép méhese volt az udvaron, a nagy körtefa alatt. Állandóan jókedvű ember volt, aki a népet szerette s többször elment hozzájuk még a más vallásuakhoz is beszélgetni. Írásbeli munkái azt mutatják, hogy rendes és pontos ember volt. Ő szerinte a somogyszobi plébánia olyan, «hogy a számvetés tudományának mindenegybes nemét nagyon szükséges tudni, hogy bukás ne legyen s a gazdálkodáshoz szorgalmasan hozzálátni, mikor azután Isten segítségével lassanként lehet élni.» Halála váratlanul történt 1872. dec. 24-én szivszélhűdés következtében.⁴¹

Tomcsányi halála után úgy látszik a plébániát mindjárt betöltötték, mert már 1873. január 23-án *Németh Pál* keresztelt. Németh Pál 1834. június 19-én Nemesvidon született nemes földműves szülőktől. Hittudományi tanulmányait Veszprémben végezte s ugyanitt 1859. június

⁴¹ Somogyszobi plébánia, Halálózási anyakönyv. Veszprémi püspöki lvt.

26-án pappá szentelték. Mint káplán Sümegcsehiben kezdte meg működését. 1863-ban Tapsonyban káplán s közben 1864-ben Kutason lelkész, Karády János plébános nyugalmába vonulása után. Mikor a kutasi plébániát betöltötték, 1865-ben Pacsán lett lelkész, majd 1867-ben visszatért Tapsonyba káplánnak és mint ilyen 1873-ban a somogyszobi plébániát elnyerte. Németh Pál rendkívüli jókedélyű, kedves és vendégszerető ember volt. Igazi típusa a magyar embernek. Az egész vidék csak Pali bácsi néven ismerte. A nagyatádi ferenceseknek confráterje volt. Alatta hozatta rendbe a templomot és kerítését dr. Rott Nándor esztergomi prelátskanonok. Németh Pál az anyagi dolgaival nem igen törődött. Így pl. az erdei jogáról is lemondott. Mikor erdői kiadásokat jöttek hozzá incassálni, azzal utasította el őket «ha a jövődelemből részt nem adtok, akkor a költségeket se szedjétek tőlem, nem kell az erdőjogotok», a mit azok szívesen vettek tudomásul s mindjárt törölték a plébánost az erdői jogosultak közül. Magas kort ért el. 1914. május 11-én halt meg. Káuzli Gyula c. kanonok, esperes, nemesvidi plébános temette el két utódjának a segédletével az új temetőbe.

Halála után *Stankovics József* somogysárdi házikáplánt nevezték ki lelkésznek, akit ezen plébániára herceg Hohenlohe Oehringen Kraft Keresztély be is mutatott. *Stankovics József* Jánosházán (Vas m.) született 1872. szept. 21-én iparos szülőktől. A gimnáziumot Veszprémben végezte nagybátyjának, néhai Kemenes Ferenc nagyrépostnak házánál. Veszprémben vették fel növendékpapnak s a központi szemináriumba küldték s így a theológiát a budapesti egyetemen végezte. 1895. június 26-án szentelték pappá és

mindjárt Somogysárdra került saárdi Somssich Andor nagybirtokos családjához házikáplánnak, ahol 20 évig működött. Időközben Keszthelyre küldték káplánnak, azonban ezt a dispoziót kérésére visszavonták. Rendkívül szerette a szabad természetet. Kiválóan értett a műasztalossághoz. Somogyszobra való jövetele után szorgalmazta az utcai kerítés megkészítését, amely azelőtt közönséges palánk kerítés volt elég rossz állapotban. A kertet az udvar felől is vassodrony kerítéssel vétette körül. Hozzálatott a templomi ruhák rendezéséhez, amelyek legnagyobb részt elviseltek voltak. Többet becserélt Nagy Jenő és társa budapesti cégnél s többet ujonnan szerzett be. Kitisztogatta az oltárt, a rajta levő anyagokat befestette, megnikkeleztette az oltár gyertyatartóit, s elbonttatta a mellékolttárt, amelyből azután később szentsír lett a karzat alatt. Stankovics igen szellemes és értelmes ember volt, aki egészen a gazdaságának élt. Meghalt 1920. november 13-án szívszélhűdésben.

Halála után a kerületi esperes ideiglenes lelkésznek káplánját, *Langmár Lipót*ot rendelte ki, akit az egyházi főhatóság ezen hivatalában megerősített. A javadalmat 8 folyamodó közül *dr. Jankovich Tihamér* kutasi plébános nyerte el, akit az egyházközség Szabady Károly iskolaszéki világi elnök vezetésével a herceg kegyurtól kérelmezett is. Dr. Jankovich Tihamér a veszprémmegyei Nagyvázsonyban 1875. február 16-án született régi veszprémmegyei nemesi családból. Iskoláit, úgy az elemit, mint a gimnáziumot Veszprémben végezte. Ugyanítt 1892-ben vették fel externista papnövendéknek s csak a második évben 1893-ban lett bennlakó. Tanulmányait 1896-ban fejezte be, azonban korhiány miatt csak alszerpapak szentelték s a szeminá-

riumban volt 1896. végéig. A püspök ekkor Balaton József zalaegerszegi apátplébános kérésére elengedte dr. Czinder István zalaegerszegi ügyvéd és földbirtokos gyermekei mellé nevelőnek. 1897. június 27-én áldozópappá szentelte a megyéspüspök és Pacsára küldte káplánnak. 1899. aug., szept. és október hónapokban Rózsa János plébános halála után Kehidán és 1901-ben Szigly Ferenc plébános halála után Nemesrádón ideiglenes lelkész volt. A plébánia betöltése után Káptalanfára helyezték káplánnak. 1902. április 21-én a budapesti tudományegyetem jogi fakultásán az egyházjog doktorává avatták. Áts Sándor plébános ker. tanfelügyelőnek 1903. március 13-án bekövetkezett halála után ideiglenes lelkésze lett a káptalanfai plébániának s ugyanez év május végén Pápára küldték káplánnak. Itt 5 évig működött. Titkára volt a Kat. Körnek s munkatársa az akkor megalapított «Pápa és Vidéke» kat. lapnak. 1908. január havában Kaposvárra került ugyancsak káplánnak. Két évi működése után 1910. január 25-én a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter bemutató levele alapján elnyerte a kutasi plébániát, amely Czuppon Károly szentszéki tanácsos lemondása folytán megüresedett. 1919. szept. 24-én Felsősegesden a segedi alesperesi kerület Erdőssy Károly esperes lemondása folytán megüresedett kerületi jegyzői tisztre egyhangulag megválasztotta. Kutason 11 évig működött, amikor 1921-ben megkapta a somogyszobi plébánia javadalmat.

A plébánialakról és melléképületekről.

Az egyházlátogatási jegyzőkönyv szerint 1781-ben épült a plébánialak. Van rajta 2 szoba szilárd anyagból és a többi rész fából, nevezetesen a konyha, cselédszoba, két kamra és pince, azonkívül istálló és pajta elég jó állapotban. Ebből kitetszőleg az épület keleti része a régibb, mert a pince megvolt eredetileg s az épület nem nyulott ki az utcaszintre. Öregebb emberek mondták, hogy a plébánia épület helyén temető volt, épen úgy, mint a templomdombon. Az épületet később lényegesen átalakították és a farészt téglából építették meg. Ugyancsak a régiek szerint a folyosó tornácos volt, a végén pincebejárattal. Az épület belső elrendezése és alakja is változott. Eredetileg úgy a szobák, mint a folyosó gerendás volt s később lett stukaturos, legutoljára a konyha 1931-ben és 1933-ban a kamara és a konyha melletti szoba. A konyha régebben a bejárattal szemben volt s a mostani konyha a cselédszoba. Mivel a konyha a kamrától távol esett, azért a cselédszoba 1928-ban konyhává lett átalakítva, a régi konyha pedig ketté lett választva s egy vendégszoba lett belőle. A cselédszobának ablaka nincs, csak az üvegajtóról nyeri a világítást. 1921-ben a lakóházat zsindeleyezték, 1922-ben pedig az egész épületet kitisztogatták és átmeszelték. 1924-ben készült a bejárat elé a veranda. A folyosót 1929-ben bér-málásra cementlapokkal rakták ki. Az utca felőli kéménynek a felső része 1934-ben készült, mert már le akart dűlni. A melléképületek egy idősek a lakóházzal. Eredetileg két istálló volt, az egyik lovak, a másik szarvasmarhák részére. A lóistálló ma faháznak használják. Az istállón 1926-ban fordították meg a zsindeleyt és javították. A pajta ré-

gebben oszlopos volt, az oszlopok között bükkfa boronával. A falat Németh Pál plébános idejében építették az oszlopok közé. 1921-ben a pajta zsuppteteje olyan rossz volt, hogy csak a déli oldalába lehetett szénát tenni, mert északi oldalán befolyt a víz. 1922-ben tavasszal újra lett az egész zsuppal fedve. Gyuricza Miklós főintéző akkor cseréppel akarta ugyan fedetni, lécs hiánya miatt csak zsuppal fedette. Ez csak 1928-ig tartott, mikor az orkán az egész tarajt levitte és a sarkokat is megbolygatta, mert kelet felé csapott volt a teteje s az egészet újra kellett tarajoztatni. 1933-ban megint igen megrongálta a szél s akkor le kellett az egész tetőt szedni. Helyébe cseréptető került. Kis nyitott félszer is volt a disznóólak felén keresztbe, amely alá kocsi is járhatott. A mosókonyha Németh Pál plébános alatt lett az épülethez hozzá ragasztva, de kéménye nem volt, hanem az üstkatlanból a falán keresztül vezetett ki kürt a nyugati oldalon. A kémény 1928-ban készült, a mikor a kemencét is és az új üstházat építették. A kemence azelőtt a konyhában volt, mert épített tüzhely lévén, az alatt volt.

Az iskola.

Az iskola már megvolt 1746-ban,⁴² mert akkor már mester is volt, hogy azonban hol, azt nem tudni. A belső somogyi református emlékkönyv szerint ez az iskola a reformátusoké volt s azoktól vették el. Padányi Biró Márton a naplójában csak oratórium elvételéről tesz említést. Ez természetesen csak gerendákból összerótt épület lehetett, zsuppal földve és oldalt besározva. Ilyen volt Beregszászi János tanító lakása is. Az 1815-

⁴² Visitatio Canonica Distr. Següsd. a. 1748. p. 520.

ben készült egyházlátogatási jegyzőkönyvben iskola is van említve. A belső somogyi református emlékkönyv szerint 1788-ban a reformátusok régi telkeiket és házaikat azon feltétellel kapták vissza, hogy a pápista mesternek házat és pajtát tartoznak ingyen építeni. Hogy ez az épület lett volna-e az, amelyet az egyházlátogatási jegyzőkönyv említ, nem tudni. Azonban nem valószínű, mert a mostani épületet 1825-ben a főkáptalan építette, nem ugyan ebben a formában, hanem csak a mostani iskola folyosójáig szilárd anyagból, tehát nem borona falakkal. A bejárat a tanítói folyosóról volt az iskolába. Az egyházlátogatási jegyzőkönyv szerint a tanítónak 1 szobája és konyhája volt és külön helyiség a tanuló ifjúság számára 15 tanuló befogadására képes. A tanító számára 1 kamara készítését az uradalom elrendelte, valószínűleg a kamarával együtt még 1 szobát is készítettek. A nagymérvű javításoknál a kegyuraság segédkezik, míg a kisebbeket a hitközség végzi. Amikor a tanítói lakás épült, szomszédjai nem voltak. A többi körülötte lévő épület mind később épült. Az eredeti melléképület sokkal nagyobb volt a mostaninál, de ugyanígy állott. Különösen nagy volt a lábaspajta az északi oldalon, erős tölgyfadeszkákkal, téglából építve és zsuppal fődve. Ezt Péczér Tivadar idejében bontották le, mert már roskadozó volt s építették a mostanit 1913-ban 390 korona költséggel. Ugyancsak Péczér idejében alakították át a konyhát is. 1931-ben és a következő évben az egész lakást stukaturozták, úgy hogy most van 3 szoba, konyha, kamara és folyosó.

Időközben annyira felszaporodott a tanulók száma, pl. 1907-ben 130 tanuló volt, — hogy a hitközségnek második tantermet kellett épít-

tetni és osztálytanítói állást szervezni. Az új iskola a régi folytatásául épült az utca fronton 5890 korona költséggel. Pápai János helybeli közművesmester építette. A hitközség az épületre a Veszprémegyházmegyei Alapítványi Pénztárból vett kölcsön 7000 koronát amortizációval,⁴³ amely már 1925. évben lefogyott. Az iskolaszék az iskolateremmel együtt 1 egyszobás tanítói lakást is építtetett. A második tanterem utcai frontja lett volna a tanítói szoba. Az így épített iskolaterem nagysága azonban nem volt megfelelő, azért, hogy az államsegélyt megkapja a hitközség, kénytelen volt a tanítói szobát is hozzá venni a tanteremhez, osztálytanítónak pedig lakáspénzt adni.

A somogyszobi tanítók.

Az első tanító, akiről tudunk, *Beregszászi János* volt,⁴⁴ akit Zbiskó Károly József vegliai választott püspök és a hétszemélyes tábla elnöke Pozsonyból hozott és iktatott be a hivatalába 1746-ban. Convertita volt. Hogy meddig működött, nem tudni.

A második tanító, akiről tudunk, az 1790-ben már működő *Korber József*,⁴⁵ aki ugyanezen évben mint keresztszülő szerepel feleségével Simonovics Juliannánál, 1794-ben pedig Borsos István plébános végrendeletének egyik tanuja. Hogy meddig volt Somogyszobon, nincs róla feljegyzés.

⁴³ Somogyszobi plébánia irattára, Iskolaszéki jegyzőkönyv.

⁴⁴ Veszprémi püspöki lvt. Visitatio Canonica Distr Següsd. a. 1748. p. 520.

⁴⁵ Veszprémi püspöki lvt.

A harmadik tanítóról az 1815-ben kiállított *Visitatio Canonica* ad felvilágosítást: *Gaál Károly* született Sámsonban 1793-ban. Keszthelyen végezte a retorikát, preparandiát nem végzett, de alkalmas a gyermekek tanítására. Jó erkölcsű és a jegyzői tisztet is viseli.⁴⁶ 1825-ben még Somogyszobon volt, mert ezen évben született Pál nevű fia.

A következő tanító *Peti József*, aki 1808-ban született s 1835-ben már itt működött mint tanító. Felesége Pártl Juliánna német származású volt. Meghalt 1855-ben február 2-án.⁴⁷ Leánya Amália, az itt élő régi Birkás családba került házasság névén.

Utódja *Pikula Márton*. Szuhahorán, Árva megyében született 1822-ben és iskoláit Kecskeméten végezte. Előzőleg működött mint tanító Niklán és Szökedencsen, ahonnan 1856-ban Somogyszobra került. 36 évig működött itt és 1892. január 29-én meghalt.

Utódja *Draskovits Márton* lett. 1892. május 25-én választották meg. Draskovits Hámorban, Vas megyében született 1869. nov. 14-én. Iskoláit Kőszegen végezte, a képezdét pedig Csurgón. 1890-ben képesítőzött s ez év augusztus havában Bolháson lett tanító az uradalmi iskolánál, utána Somogyszobon tanító, ahol 1898. április 24-ig volt, amikor Komárvárosba választották meg.

Eltávozása után *Huber Ferenc* lett a tanító. Marcaliból jött, azonban csak 1 évig volt itt.

Huber után *Fónay Imrét* választották kántortanítónak. Kaposszentbenedeken született 1870. okt. 21-én. A gimnáziumot Csurgón végezte s ugyancsak ott képesítőzött is 1890-ben. Ugyan-

⁴⁶ *Visitatio Canonica* Distr. Següsd. a. 1815. p. 87

⁴⁷ Somogyszobi plebánia, Halálózási anyakönyv.

azon évben Pincehelyen lett tanító, ahol 3 évig működött, onnan Buzsákra jött, majd pedig Hajmáson és 1899-ben Somogyszobon választották meg. Somogyszobon volt 1903. aug. végéig, ekkor Niklán választották meg.

Fónay távozása után *Péczer Tivadar* lett a kántortanító. Vámoson, Somogy megyében született 1881. július 1-én, ahol édesatyja szintén tanító volt. Elemi iskoláit Ordán, a gimnáziumot s a képezdét Pécsen végezte. Ugyanott 1901-ben képesítőzött. Mint osztálytanító Nagybajomban kezdte működését, ahol 2 évig volt s 1903. szeptember havában Somogyszobon kántortanítónak választották meg. Az 1914-ben kitört világháborúban résztvett s július 27-én bevonult a 19. számú honvédegyezredhez, ahol 1917. május 1-ig az egészségügyi osztályban szolgált. A szerb és orosz harctéren 2 és fél évig szolgált s ez idő alatt kétszer sebesült meg, egy ízben gránát légnyomás és füldobhártya repedés érte. Oroszországban Bresztcskóban hasihagymázon is keresztül esett. 1917. május 1-én mint 60 %-os hadirokkantat szabadságolták. 1931-ben a nagyatádi járási tanítói kör elnökévé választotta, amelyről 1 év múlva, hivatkozással idegbajára, lemondott. 1924. óta az Iparoskör tb. alelnöke, 1929. óta pedig a Levente Egyesület elnöke.

1909-ben a hitközség osztálytanítói állást szervezett, amelyre ugyanakkor az iskolaszék *Károly Imrét* választotta meg. Született 1889. évi szept. 12-én, Ötvöskonyiban. Iskoláit Curgón végezte. Ugyanitt nyert az állami tanítóképzőben 1909-ben oklevelet. Elvégezte az általános tanítói továbbképző tanfolyamot is. Tevékenykedik az egyesületi és szövetkezeti életben. A Hangyaszövetkezetnek alakulásától kezdve könyvelője és 1934-től kezdve ügyvezető igazgatója. Katonai

szolgálatra ő is bevonult 1917. nov. havában Budapestre, a 32. cs. és kir. gyalogezred őrszolgálatos csapatjához egyéves önkéntesnek. Budapestről az olasz harctérre került 1918. márc. 6-án. Itt a 26. hadtestparancsnokság kötelékébe tartozó 38-as, majd 101. számú ezredhez osztották be. Innen került haza betegen 1918. szept. 1-én.

A bolhási iskola.

Bolháson 1862-ben létesített uradalmi róm. kat. iskolát szerémi herceg Odescalchi Arturné Zichy Anna grófnő az uradalmi cselédgyermekek számára. A tanító jövedelmét a következőkben állapította meg: 100 frt. o. é. készpénzben, 24 mérő gabona, 4 akó bor és 8 öl fa, a maga és az iskola részére. Ohajtandónak tartotta, hogy lehetőleg nőtlen tanító választassék, hogy mint egyes ember a fizetésből megélhessen. Tanító-változás esetén a pályázók közül a legérdemesebbet a somogyszobi plébános válassza s a választásról Öfőméltóságát értesíti. A tanítónak a harangozásért és a kápolna tisztántartásért 15 frt. o. é. rendelt, vagy ha azt neki végezni nem szabadna, úgy egy alkalmas egyént kell felfogadni rá. Hogy ki volt az első tanító nem sikerült megtudni.

Mikor az uradalmat saárdi gróf Somsich Imre megvette, az iskola számára szabályzatot készíttetett, amelyet br. Hornig Károly megyéspüspök 1909. évi február 5-én 590/1909. T. számmal jóváhagyott azzal a megjegyzéssel, hogy az ujonnan alkalmazott tanító kinevezését megerősítés végett az egyházi főhatóságnak kell bemutatni. A Szabályzat pedig «A gróf Somssich Imre bolhási uradalmában létező róm. kat. elemi iskola rendezése és szervezetéről» a következő:

«1. Fenti iskola róm. kat. jelleggel bír és az uradalmi alkalmazottak, cselédség, valamint a Bolháson lakó róm. kat. hivek gyermekeinek a taníttatására van rendelve.

2. Ez iskola ügyei az országos népoktatási törvények, illetőleg a nm. püspöki kar által kidolgozott szabályok szerint vezetettek és az oktatás is ugyanazon törvények, illetőleg szabályoknak megfelelő módon történik.

3. Az iskolaügyek ellátására három tagu gondnokság alakíttatik, amelynek tagjai az illetékes lelkész, az uradalom képviselőjében annak egyik tisztje és bérlet esetén, az illető haszonbérlő. A nem róm. kat. haszonbérlő tagsági jogait (gondnoki tisztet) csakis külön meghatalmazott róm. kat. vallásu egyén által gyakorolhatja. A gondnokság az iskolaszék teendőit végzi azon szabályzat szerint, amelyet a nm. püspöki kar megállapított utasításkép kiadott.

A gondnokság elnöke a plébános, jegyzője a tanító, a gondnokság tagjai közül a plébános oldala mellé, egy világi elnök választandó, aki az egyházi elnök akadályoztatása esetén az ügyeket intézi. Az illető plébános az iskolaügyek elintézése céljából történő kiszállása alkalmával természetbeni fuvart, vagy ennek pénzbeli ellenértékét kapja. Az iskolamegnyitás előtt a gondnokság ülést tart, amelyben ügyrendet készít és teendőit megállapítja. A didaktikai és vallás-erkölcsi igazgatás kizárólag az illetékes plébános jogköréhez tartozik.

4. Az iskolának a törvény követelményei és a püspöki kar rendeleteinek megfelelő felszereléséről a püspöki kar által jóváhagyott tanszer és könyvjegyzék alapján, az uradalom gondoskodik és azokat leltár mellett adja át a tanítónak. A tanító az iskolában használandó

tankönyvek és tanszerek jegyzékét minden évben június hó végéig összeállítja és három példányban a gondnokság útján, jóváhagyás végett a ker. tanfelügyelőhöz és az egyházmegyei tanfelügyelőhöz beterjeszti. Az iskolában csak oly tankönyvek használhatók, amelyeket az egyházi hatóság engedélyezett.

5. A tanító javadalma az országos törvények által meghatározott alapfizetés és járulékai, lakás és kert. Miután a tanító erkölcsi kötelessége a legközelebbi róm. kat. tanítói egyesületbe lépni, a tanítói gyűlésekre való utazáshoz szükséges fuvart és két korona napidíját a tanító részére évenként kétszer az uradalom szolgáltatja ki.

6. A rendes oktatás mellett a tanító kötelességei a következők: a) köteles az országos (állami) tanítói nyugdíjintézetbe tagként belépni és a nyugdíjintézeti járulékot (1875. évi XXII. t. c. 28., 29. §. és 1891. évi 43. t. c. 11. §.) a sajátjából fizetni; b) köteles a törvény, illetőleg a nm. püspöki kar által kiadott Rendszabályok szerint és azok keretében a mindennapi iskolásokat az előirt tantárgyakban s a szabályszerűen megállapított számú órákban oktatni, a hittant és bibliát tanítani, a hitoktatás ellenőrzését pedig, az egyház utasítása értelmében, az illetékes plébános végzi a pusztán előforduló egyházi funkció alkalmával; c) köteles az ismétlő oktatást az országos törvények értelmében végezni; d) hogy a pusztai nép vallás-erkölcsi érzése fönntartassék és fokoztassék, köteles vásár- és ünnepnapokon délután, a szokásos időben, a kápolnában litániát, vagy könyörgést tartani, a harangoztatásról mindenkor a tanító intézkedik a tankötelesek által; e) kötelessége a tanköteleseket husvéti és karácsonyi szent

gyónásra előkészíteni és az anyaegyházba vezetni. A tanító a hitvallást a gondnokság legalább egy tagjának a jelenlétében teszi le.

7. A tanító választása és elbocsájtása:

A választást az iskolaszéket helyettesítő és a III. szakasz értelmében szervezett gondnokság eszközli. A tanító kinevezése Gróf úr Óméltóságának a jogkörébe tartozik. A fegyelmi ügyekben a fennálló törvények és a kat. iskolák részére kiadott Rendtartás az irányadók.

8. A pusztai iskolában az oktatás nyelve a magyar.

9. E Szabályzat Gróf úr Óméltóságának jóváhagyása és az illetékes egyházmegyei hatóságnak megerősítése után lép érvénybe.

Kelt Hetesen, 1909. évi január hó 30-án. Ezen szabályzatot elfogadom és jóváhagyom saárdi Gróf Somssich Imre.»

Az első tanító, akinek nevét sikerült megtudni, *Draskovits Márton* volt, akit iskoláinak elvégzése után Bolhásra neveztek ki 1890. aug. 18-án. Itt működött 1892. június 30-ig, majd katonai szolgálatra vonult be s annak végeztével Somogyszobra választották meg kántortanítónak.

Utóda *Koppányi József* volt, aki körülbelül 1892-től 1909-ig tanítoskodott Bolháson. Állítólag molnár volt a mestersége. Bolhásról Gálósfára ment a birtokára gazdálkodni.

Utána *László István* a tanító, aki nem egészen 1 évig volt Bolháson 1909-től 1910-ig. Hogy honnan jött és hová ment, nem tudni.

1910-ben *Kosaras Mihály* lett a tanító, aki 1866. szept. 16-án Kaposváron született. Az elemi és gimn. osztályokat Kaposváron végezte, a képzőt pedig Csurgón. Tanítói működését Berzencén kezdette meg. 1888-ban Mikén volt tanító, 1889-

ben Zselickisfaludon, 1892-től Inámpusztán, 1895-től Sandon, 1901-től Csombárdon, 1910-től 1926-ig pedig Bolháson. Az ő idejében készítették nagyobb ablakokat az iskolára s azt lepadlózták, mert téglával volt addig lerakva. Iskola-felszerelést is vett az uradalom. A kamarát is áthelyezték a déli részre, hogy a konyha világos legyen.

Kosaras Mihály nyugalomba vonulása után utóda *Végh Johanna*. Szamosujváron, Szolnok-Doboka megyében, 1902. április 17-én született. Elemi és polgári iskoláit szülővárosában, a tanítónőképzőt pedig Veszprémben, az Angolkisasszonyoknál végezte. Itt is képesítőzött 1922-ben Majd Ábrahám István intéző gyermekeit tanította Bolháson, ezért választották meg a bolhási iskolához tanítónőnek 1926-ban. 1927-ben a tanítói lakást kibővítették. Ugyancsak 1927-ben vettek harmóniumot 406 pengőért. Addig Kosaras Mihály tanító harmóniumja volt a kápolnában, amelyet távozásakor elvitt magával. A harmóniumot részben gyűjtésből, részben színelőadások és pásztorjátékok jövedelméből szerezték be.

1927-ben a kehely ezüst kupát kapott. 1930-ban a kápolnát Fülöp István somogyszobi festő festette ki 100 P-ért. 1931-ben Péterfai János asztalos a kápolna padjait festette be 32 P-ért. 1932-ben 30 P-ért egy oltárszőnyeget, 1933-ban Faludi Imre kőfaragótól 50 P-ért 2 darab márvány szenteltvíztartót és 1934-ben 25 P-ért futószőnyeget vásároltak a kápolna számára. Mindez a perselypénzből és a hivek adományából történt. Galambos Gizella pedig a szószerket festette be.

A plébánia népe.

A plébánia népe — néhány család kivételével — magyar. Van pár tót eredetű család Kaszóban, akik Javorináról jöttek ide, úgyszintén ugyanott néhány szász (zipserek) és néhány sváb dohánytermelő. Csillagpusztán voltak lengyel települők, akiktől a Krisztek, Janota, Murgács és Minorics családok származnak. Bolháson tót telepesektől származnak a Burek, Piák családok. Kaszóban is voltak régebben ilyen telepések. A csillagpusztaiakat, akik között magyar származásúak is voltak, a nép bugereknek nevezte.

Somogy megye ősidőktől fogva a legmagyarabb megyék közé tartozott, csak a török hódoltság alatt, amely megritkította a lakóit, kezdtek délről a szlávok, első sorban a horvátok beszivárogni s vegyültek el a magyar lakóssággal. Az egész megye lakosságán bizonyos szláv hatás látszik. A régi magyar családok: Puskás, Kis, Kisillés, Katona, Horváth, Varasdy, Náray mellett ott van Sóla, Jekisa, Antalics nevűek. A katolikus családok nagyjából beköltöztek vagy letelepedett cselédek, mesteremberek és vasutasok. Régi és volt jobbágyi birtokok tulajdonosai: Máté, Birkás, Varga és Németh családok tagjai. Borosok, Vezdének, Szentgyörgyiek később származtak be. A Borosok Sopron megyéből Ivánról jöttek. A cselédek közül a legrégebbi család a Kertész, amely már a káptalan idejében szolgált az uradalomban s valóságos dinasztia volt a cselédek között. A reformátusok közül a legrégebbi családok Puskás, Kis, Kisillés, Kisgyura, Kismihók, Katona, Pálfi, Horváth, Varasdy és Náray. A két utolsó nemes család: a Kisillések, Kisgyurák és Kismihók állítólag eredetileg mind Kisek voltak s megkülönböztetésül lett

volna valamelyik ősök keresztnéve hozzátéve a vezeték nevéhez. Kisgyura és Kismihók nevek a szlávos hatást mutatják.

A legrégebb adat a lakosokra vonatkozólag, a felsősegedi plébánia 1778-ban kelt Canonica Visitatiójában található. A Visitatio szerint 91 gyónó és 22 nem gyónó lélek volt, összesen 113, 30 lutheranus és 300 református. A katolikusok száma az 1819. évi egyházlátogatási jegyzőkönyv szerint 366 lélek volt, akik közül gyónó 172, nem gyónó 193 és ezek 95 párt tettek ki. Ezen adat a plébánia összes katolikus lakosságára vonatkozik. Nem egészen 100 évre rá, 1914-ben a katolikusok száma 1069, 1921-ben 1250, 1930-ban 1417. Az újabb földkiosztás kedvezett a katolikusoknak, mert a kiosztott földek felét katolikusok igényelték. A lakosság elég szorgalmas. A régi volt jobbágy családok a birtokukat meg is tartották. Munkaalkalom van az uradalomban: nyáron aratás, télen az erdőben favágás, fafuvarozás, ami szintén soknak ad kenyeret és biztosítja az évi tüzelőjét. Az 1920—21—22. években igen felkapott időszaki munka volt a tarackgyökér szedés.

A lakosság erkölcsi élete nem kifogástalan, de rossznak sem mondható. A birtokos családok között hódít az egyke és a kettőke, sőt még a cselédek között sincs meg a régi nagy gyermekáldás. A születések száma 1819-ben 25 volt ez a szám inkább emelkedett, mint fogyott. Azonban 1875-ben egyszerre váratlanul leesett 26-ra, majd 1886-ban felment 67-re, 1897-ben 70-re és kulminált 1902-ben 73-on, innen folytonos fogyás tapasztalható. A háborús években leesett 1915-ben 34-re, 1916-ban 27-re, 1917-ben 16-ra, amely a legmélyebb pont volt. 1918-ban már 26, 1919-

ben 44 s ettől fogva ez a szám 9-el esik és 12-vel emelkedik.

A halálozás 1819-ben 13, lassan emelkedik 1873-ig, amikor a difteritis és himlő miatt 50-re emelkedik. 1874-ben 54 halott van a vörheny miatt. 1881-ben megint 52 a halott a difteritis miatt, 1898-ban 46, 1899-ben 50, 1906-ban 46, amely folytonosan apad s 1923-ban ugrik fel 40-re, de 1925-ben már 16-ra apad, ettől fogva 20—29 között váltakozik. Az újabb idők szaporodását nem a születések száma idézi elő, hanem a halálozások fogyása. Némely évben, mint pl. 1923-ban is a gyermekek között előforduló bélhurut ugratta fel a halálozások számát 40-re. Ez a bélhurut a legújabb időben is igen gyakori a gyermekek között, úgy hogy a hatóság is felfigyelt rá s a községházban kiosztás végett egész olcsó teát rendelt a kisgyermekek számára. Az utolsó 27 év szaporodása a következő:

	Születés	Halálozás	Szaporodás	Fogyás
1909.	44	20	24	—
1910.	43	22	21	—
1911.	61	35	26	—
1912.	43	30	13	—
1913.	36	22	14	—
1914.	51	24	27	—
1915.	34	24	10	—
1916.	27	20	7	—
1917.	13	16	—	3
1918.	26	24	2	—
1919.	44	26	18	—
1920.	42	35	7	—
1921.	46	21	25	—
1922.	36	30	6	—
1923.	51	40	11	—
1924.	41	30	11	—

	Születés	Halálozás	Szaporodás	Fogyás
1925.	49	16	33	—
1926.	35	22	13	—
1927.	42	18	24	—
1928.	36	21	15	—
1929.	54	21	33	—
1930.	40	26	14	—
1931.	56	22	34	—
1932.	42	23	19	—
1933.	48	29	19	—
1934.	45	26	19	—
1935.	57	34	28	—

Fogyás tehát csak a háborus évben fordul elő: 1917-ben 3 lélekkel. A legnagyobb szaporodás pedig az utóbbi 30 év alatt 1902-ben volt, amikor 73 születés és 33 halálozás volt s így ez évben a szaporodás 40 volt. A főkáptalan birtoklása idején a cselédség elég állandó volt, sokan itt születtek és itt is haltak meg. Ujabbban azonban állandó cseléd alig van. Csak néhány család van, amelyik még a főkáptalan idejében is itt szolgált és itt is született. A más felekezettűekkel elég békeességben éltek a hivek mindenkor és vallási torzsalkodások nyilvánosan nem fordultak elő. Régebben többen tértek át a kat. vallásra, ujjabban ez majdnem egészen elmarad, sőt benősülnek jobb módu református családba s reverzálist adnak. A törvénytelen születések ritkák, kivéve a cigányokat, akik közül eddig csak két pár esküdött meg egyházilag. Nagy rábeszéléssel és fenyegetéssel sikerült a cigányokat rábírní arra, hogy gyermekeiket beiskoláztassák, úgy hogy ma minden tanköteles jár közülük iskolába, sőt Bolháson is volt már iskola cigánygyerek.

A bolhási katolikusok még sokfélébb össze-

tételűek mint a somogyszobiak. Régebbi birtokos család alig van közöttük. Letelepedett cselédek, mesteremberek és más községekből jöttek. A reformátusok közül a legrégebbi családok: a Karnisok, Butorok, Mezeiek, Bodisok, Benkék és Katik. A bolhásiak fegyelmezetlenebbek, mint a somogyszobiak. Különben a bolhásiak már a török megszállás idejében is lazább erkölcsűek voltak, amiről megemlékezik az 1929-ben kiadott református Emlékkönyv is.⁴⁸ E szerint András nevű prédikátorukat a berzencei török Szentánál karóba huzatta, mivel «a törökökhöz tisztátalan élet követése végett járó asszonyokat mint az Isten-beszédében való fenyegetésekkel, mint pedig testi büntetésekkel is az oda való járástól elidegenítette.» Szentánál utazás közben a portyázó törökök elfogták és kegyetlenül kivégezték.

Bolhás kat. lakóinak száma 1819-ben 130 lélek, akik közül gyónó volt 56, még nem gyónó 74, házaspár pedig 29. 1920-ban a katolikusok száma 355, akik közül 183 a faluban lakott, 173 pedig a pusztákon, kivéve Szentlászlópusztát, amely Nagyatádhhoz tartozik. Ugyanakkor református 518 lélek van. 1930-ban 445 volt a katolikusok száma, akik közül 272 a faluban lakott, 169 a pusztákon, ugyanakkor pedig 479 lélek református, ami azt mutatja, hogy a katolikusok erősen szaporodnak.

Kegyuraság.

Az 1782-ben alapított plébániának a Canonica Visitatio vonatkozó szakasza szerint az esztergomi főkáptalan volt a kegyura, mint a plébánia megalapítója. A főkáptalan gazdatisztjei, cselédjei, néhány jobbágy család és mesterembe-

⁴⁸ Szabó Bálint, Belsősomogyi Emlékkönyv.

rek voltak a katolikusok. Épen ezért a plébános ellátásáról teljesen a főkáptalan gondoskodott. Lélekgabonát és pénzt nem fizettek, a hívők közül csak a fogattal bíróknak volt kötelessége egy-egy kocsi fát adni. A kegyuri terheket teljesen a főkáptalan viselte, a hiveknek még kézi- és igásnap számmal sem kell az építéshez és tatarozáshoz hozzájárulni. A kegyuri terheket a főkáptalan hol jól, hol kevésbé jól viselte, természetesen függött a gazdatisztektől s a gazdakanonoktól, aki a birtokokra felügyelt és azokat látogatta. Volt idő, mikor úgy a templom, mint az iskola elég siralmasan nézett ki.

A főkáptalan 1912-ben a somogyszobi birtokot, a főkegyurnak az engedelmével herceg Hohenlohe Oehringen Kraft Keresztély, Ujest hercegének adta el, aki már a főkáptalantól a somogyszobi erdei vadászterületet több éven keresztül bérbe vette. A községben házat is vett, a mostani postahelyiséget s mikor vadászatra jött, itt lakott. Érdeklődött az egyházmegyei ügyek iránt, szívesen tanulmányozta a schematismust, úgy a veszpréme gyházmegyeit, mint a szepesit, amelyben több patronatusi plébániája volt. Javorinán szép katolikus templomot építtetett. Magyarul ugyan nem tudott, de állandóan vett magyar leckéket Takács Pál tanárjelölttől és szótár segítségével több Petőfi verset is lefordított németre. Az esztergomi főkáptalan az eladott somogyszobi birtok helyett a veszpréme gyei Mezőkomáromot vette meg gróf Draskovich Ivántól.

A kegyuraság, amely birtokhoz kötött, ezzel átszállott a hercegre. Az eladási szerződés 2. pontja szerint Hohenlohe Oehringen Kraft Keresztély herceg a birtokkal meg és átveszi az azokkal járó összes jogokat és kötelezettségeket

ugyancsak 1912. január 1-től fogva. Ez időponttal kezdődőleg tehát minden adó és közteher, valamint a kezelési költség és azzal járó beszerzések számlái őt terhelik, a miként a jövődelmek is őt illetik. 3. Átveszi a herceg úr őfene sége a somogyszobi kegyuri jogot és kötelezettségeket, úgy a somogyszobi róm. kath. plébánia betöltésére vonatkozó bemutatási jogot, az őt, mint kegyurat megillető egyéb jogokkal, a plébános, kántor, egyházfinak megállapítva levő és 1912. január 1-től esedékes fizetések és járandóságok viselésének, valamint a templom, plébánia és a kegyurasághoz tartozó egyéb épületek és kerítések fenntartási kötelezettségének terhét, úgy a saját, mint jogutódjai részére. 4. Hohenlohe Oehringen Kraft Keresztély herceg úgy a maga, mint jogutódaira szálló kötelezettséggel elvállalja a somogyszobi róm. kat. felekezeti iskolának a hitközséggel együttes fenntartását oly módon és részesedési arányban, mint azt az esztergomi főkáptalan viseli és oly mértékben, mint az iskolák és azok személyzete ma megállapítva vannak, annál is inkább, mert a tanítók egyike, mint kántor, a kegyuri jog és kötelezettséggel kapcsolatban van alkalmazva.

Az esztergomi főkáptalan patronátusába tartozó plébániákon a templomnak is szokott lenni földbirtoka, mint pl. Tapsonyban is van. Somogyszobon azonban jelenleg nincsen s helyette évi készpénzjáruléka van a kegyurtól, a mai pénzértékben 98·30 pengő, az egyházfinak (dékán) pedig 4 q buza és 4 q rozs a fizetése. Ez azonban megegyezés folytán van, mert az egyházfit a kegyurnak kell fizetni. Nem lehetetlen, hogy hajdan volt a templomnak is földbirtoka, mert Mihályfapusztával szemben van egy Szentháromság mezőnek nevezett föld, s miután a templom

Szentháromság tiszteletére van szentelve, lehet, hogy ez volt valamikor a templomföld.

Az esztergomi főkáptalan kegyuraságának idejében a főkáptalantól s annak egyes tagjaitól a templom felszereléseket is kapott. A főkáptalan készítette az orgonát 1847-ben Péccsett, a hivek csak meghozták. Ruhákat is kapott, így az arany brokát kazulát és fekete pluviálét. A hagyomány szerint a főoltárt is a főkáptalan adta, amelyet az új márványoltár megkészültekor 1932-ben 2985/1932. sz. püspöki engedéllyel az építendő ötvöskónyi kápolnának adott az egyházközség. Az oltárképet esztergomi kanonokok készítették, ugyancsak a misekönyvet is azok adták.

Mikor 1926. május 14-én Hohenlohe Oehringen Kraft Keresztély herceg meghalt, végrendelete értelmében Somogyszobot a kegyurasággal unokaöccse, testvérének a fiá, herceg Hohenlohe Oehringen Ágoston örökölte. Ő ritkán szokott lejönni Somogyszobra, csak vadászatok alkalmával néhány napra, ellentétben nagybátyjával, aki sokszor egyfolytában 9 hónapig is tartózkodott itt. Ennek részben az is oka, hogy a régi vadászkastély 1927-ben leégett. Teljesen fából lévén a kastély, pár perc alatt lángborult az egész, csak a kémények és kályhák maradtak meg belőle. A kastély elpusztulása után egy ideig a bolhási kastély volt berendezve számára, később azonban Kaszón alakították át számára lakást.

A plébánia alapítványai.

A legrégebb alapítvány Galgóczy János püspök és főkáptalani nagypréposté. Mikor a főkáptalan 1775-ben elhatározta, hogy birtokán, Szobon plébániát létesít, ahol a számos evangé-

likus lakós között elég sok katolikus lakik, a plébános fenntartására 200 forintot rendelt. Ezért tartozik a plébános hetenként 2 szentmisét, egyet a Boldogságos Szűz, egyet pedig Szalézi Szent Ferenc tiszteletére mondani az eretnekek és pedig első sorban a plébániájában lévőknek a megtéréséért.⁴⁹ A végrendeletnek 17-ik pontjában foglalt ezen intézkedéséről Jordánszky Elek főkáptalani kanonok, a Galgóczy-féle alap kezelője mihez tartás végett a szobi plébánosnak 1821. szept. 17-én hivatalos másolatot adott ki. Az alapítvány kamatját Fekete Mihály kanonok 1845. febr. 8-án kelt levele szerint 50 forinttal évente megjavították a misekötelezettség megváltoztatása nélkül. Még a világháború elején évi 299 korona évi kamatja volt ennek az alapítványnak, de készpénzben lévén, teljesen elértéktelenedett, mint azt a főkáptalan az 1929. márc. 16-án tartott rendes tanácsülésén 56/1929. sz. a. felvett határozatában közölte a plébánossal.⁵⁰

Nagy jótévedője volt a plébániának, illetve Bolhás községnek gróf Zichy Anna, herceg Odescalchiné, aki nemcsak iskolát alapított és templomot építtetett, hanem azok fenntartásáról is gondoskodott és a fenntartást a birtokára reá is kebelezte. Az alapítványi levél pedig így szól: Nehéz váltságos napjaimban, Istennek tett fogadásom beváltása és teljesítése, egyszersmind annak kieszközlése tekintetéből, hogy Somogyvármegyében fekvő «Bolhás» nevű uradalmamban alkalmazott katolikus szolgálaim rendes isteni szolgálatban részesülhessenek és szíveikben célirányos keresztény katolikus oktatás által szent hitünk alapelvei gyökeret verhessenek, szabadon elhatároztam magamat «Krisztus Urunk mennybe-

⁴⁹ Somogyzobi plébánia irattára.

⁵⁰ U. o.

menetele» tiszteletére, egy kápolnát felépíttetni. Ezen kápolna jegyadománya (dos) biztosítására és a benne végbeviendő ájtatosság módjára és rendjére nézve a következőket határozom:

1. A kápolna felépítésére megkívánható helyet saját kertemben engedem és ajánlom.

2. Magamat és örököseimet lekötölezem ezen kápolnát fenntartani és azt mindennel ami maradandó tartósságán, valamint az isteni szolgálatnak folytonos végbevételére szükséges, ellátni.

3. Megkívánom, hogy benne évenként 24 szt. miseáldozat, minden hónapra kettőt véve, olvasva tartassék és pedig: a) Krisztus mennybemenetele ünnepén, egy nagymise szentbeszéddel; b) Boldogasszony ünnepén egy szentmise; c) Szent Anna napján, habár az vasárnapra is esnék, egy szentmise; d) A többi szentmisék pedig, a környülállások és a szobi plébános úr alkalmatossága szerint hétköznapokon lesznek megtartandók, ha pedig idővel a környülállások Szobon egy káplán tarthatását megengednék, kívánságom, hogy legalább minden hónapban, egy szentmise vasárnapon tartassék, mely esetben kész volnék az addig csak biztosítandó tőkét készpénzben lefizetni.

4. Akarom továbbá, hogy a 3-ik szám alatt elsorolt ünnepeken a délutáni isteni szolgálat keresztény oktatás kíséretében tartassék meg.

5. Ezen alapítványom biztosítására egy nyolcszáz o. é. frt.-ból álló tőkét szentelek, melynek 6% évi kamatjának összege, negyvennyolc frt. o. é. arra fordítandó, hogy abból a hivatalában eljáró áldozárnak minden misére két frt. o. é. járulványa legyen.

6. A hivataloskodó áldozárnak oda- és visszajövetelére vonatkozó, rangjához illő alkalmazosság megszerzését «Bolhás» uradalmam gazdasági tisztviselőségének szorosán meghagyom, kik is minden idetartozó költséget ugyanazon uradalmam jövedelméből fedeznek.

7. Ezen alapítványomban foglalt és általam elvállalt kötelezettségek biztosítására, annak bolhási uradalmamra leendő betáblázását megengedem.

8. Végtére azon kéréssel járulok Nagyméltóságodhoz: méltóztassék ezen alapítvány-levelemet, sikerítése tekintetéből püspöki hatalmánál fogva megerősíteni és engem, egy majdnem egészen kálvinista lakósu tájékon, a katolikus hit előmozdítására és bolhási, körülbelül 300-ra menő katolikus hivek lelki üdvének hasznára irányzatu szándékomban, kegyes gyámolában részesíteni.

Szobolcsányban, 1864. szept. 8. Odescalchi Anna hercegnő s. k. született Zichy grófnő s. k. (P. H.)

Jelen alapítólevelet főpásztori hatalmamnál fogva, helyben hagyom és megerősítem azon megjegyzéssel, hogy az 5-ik pont utolsó sora fölé e két szó «minden misére» már oda volt iktatva a főmélt. Hercegnőtől küldött okmányban s csakugyan akként értendő e hely, hogy minden mise 2 o. é. frt. járulványa legyen a papnak. Kelt Veszprémben december 11-én 1864. János s. k., püspök. (P. H.)

Beleegyzem, hogy ezen alapítványban felüntetett összeg a bolhási 1. sz. tjkönyvben 1—31. sorsz. a. felvett birtokra minden további meghallgatásom nélkül bekebeleztessék. Kelt Szobon, 1875. dec. 13-án szerémi Odeschalchi Arthur

s. k. Előttünk Kemény József s. k., mint tanú Kálmán József s. k., mint tanú. — A bélyegtelen eredetivel egyez azzal, hogy az arra vezetett bekeblézési engedély 50 kr. bélyeggel van ellátva. Kaposvár 16./3. 76. Olvashatatlan aláírás s. k. (P. H.)

11 P 60 fillér bélyeg. Ezen másolatra nagyatádi kir. járásbiróság mint telekkönyvi hatóság irattárában 253/876. tk. sz. a. elfekvő s hivatalból hitelesített másolattal szóról-szóra mindenben megegyez. Nagyatád, 1928. ápril. 19-én. A kir. járásbiróság telekkönyvi hivatal Eckert Aladár s. k., telekkönyvvezető. (P. H.)⁵¹

Ezen misealapítvány rendelkezései 1912. nov. 4-én 5324/1912. sz. a. kelt püspöki leíráttal gróf Somssich László Óméltóságának közbenjöttével részben megváltoztattak, nevezetesen a misék száma 24-ről 18-ra szállítottatott le, amelyek közül nagymise a) Krisztus mennybemenetel napján, b) Nagyboldogasszony napján és c) Szt. Anna napján.⁵² Miután Nagyboldogasszony napján alig szoktak a templomban lenni; lévén akkor Felsősegesden búcsú, azzal a kéreással járult a plébános a megyéspüspökhöz, hogy a Nagyboldogasszony napot, a nemzeti ünneppel Szt. István király napjával cserélhesse fel, a mit meg is engedett 1930. ápril. 14-én 1532/1930. leirattal. A jelenlegi plébános ittéléte óta minden nagy ünnepen, Karácsonykor, Husvétkor és Pünkösdkor van Bolháson is mise és szentbeszéd, hogy a jólelkű alapító szándékának annál jobban elég legyen téve. Minden második hétfőn pedig van kismise és katekezis.

⁵¹ U. o.

⁵² U. o.

Missziók.

Misszió a plébániában emberemlékezet óta nem volt. Az elsőt 1925-ben P. Csák Boldizsár jezsuita tartotta. A misszió 8 napig tartott. Február hó 11-én kezdette meg. Eleinte nem nagy érdeklődés mellett, pedig jó előre ki lett hirdetve és könyörgések is voltak jó sikeréért. A második nap este azonban már szép számmal voltak. A következő napokon pedig zsufolásig volt a templom, úgy hogy a toronylépcső is tele volt érdeklődőkkel s más felekezetűek is voltak elég szép számmal. Jól sikerült a körmenet este a missziós kereszttel, amelyen leányok és ifjak, nők és férfiak égő gyertyával jelentek meg. Sokan gyóntak és áldoztak, akik már régen nem járultak a szentségekhez. Egy vegyes házasságot sikerült rendezni. A misszióknak tagadhatatlan nagy eredménye volt, a mit mutatott az is, hogy a Páter eltávozása után való vasárnap, dacára, hogy csunya esős idő volt, a templom mégis megtelt, pedig máskor a hívőket a rossz idő igen hamar visszatartotta a templomba való jöveteltől. Azóta minden hó első péntekjén elég szép számban szoktak gyónni és áldozni Jézus Szive tiszteletére.

Félő volt, hogy nem fogják honorálni a hivek a jó Páter fáradságát és áldozatkészségét, mert a misszió kezdete előtt alig hoztak valamit a számára, amiről a megyéspüspöknek jelentést is tett a plébános. A főpásztor azonban azt válaszolta, hogy az áldozatkészség a misszió alatt szokott jelentkezni, a mi be is teljesedett, mert hoztak neki körülbelül 1,000.000 korona készpénzt, amelyből maguk a vasutasok 600.000 koronát gyűjtöttek, azonfelül 3 zsák lisztet, 1 zsák babot, 1 zsák kukoricát, 30 drb.

tyukot, füstölt húst s több apróbb dolgokat. Volt kinn Bolháson is a Páter s tartott beszédet, s gyóntatta a hiveket.

Tíz évre rá 1935. február 16-án ugyancsak P. Csák Boldizsár tartotta a második missziót. Nagy volt iránta az érdeklődés. Igen sokan voltak minden alkalommal még más felekezetűek is. Itt voltak: Ragats Kálmán nagybajomi plébános, P. Törzsök Ignác felsősegedi házfőnök, P. Kovács Kalliszt nagyatádi házfőnök, P. Haja Libór és P. Bokor Engelbert ferencesek, végül Erdőssy Károly ker. esperes és Radax Dezső káplán Tapsonyból. Ez alkalommal is kitettek magukért a hivek a misszió honorálásában, sőt a másvallásuak is adakoztak e célra.

Bérmálások.

A legöregebb emberek vallomása szerint itt Somogyszobon bérmálás nem volt, hanem a somogyszobi plébánia hiveit Felsősegedre szokták átrendelni s ott bérmálták meg őket. Az első bérmálási anyakönyv 1854-ben található Tomcsányi István idejében, amikor ugyancsak Felsősegeden szolgáltatta ki a bérmálás szentségét dr. Ranolder János veszprémi megyéspüspök 239 somogyszobi hívőnek. Megvan az 1909-ben Felsősegeden tartott bérmálás anyakönyve is. Ez alkalommal Kránitz Kálmán felszentelt cymeai püspök, veszprémi kanonok 197 hívőt bérmált meg.

Az első helybeli bérmálás 1922. május 14-én volt, a mikor dr. Rott Nándor veszprémi megyéspüspök 368 somogyszobi hívőnek adta fel a bérmálás szentségét, akik közül 178 férfi és 190 nő volt. Legnagyobb része plébániabeli, de voltak Nagyatádról, Ötvösből és a szomszédos

plébániákból, voltak szép számmal mezőkövesdi matyó idénymunkások is. A főesperesi látogatást Csóthi Géza murakereszturi apát és plébános végezte.

A második bérmálás Somogyszobon 1929. május hó 31-én volt. Előtte való nap délután jött a főpásztor Felsősegesdről és megérkezése után az iskolákat vizsgálta meg. Még aznap a főesperesi látogatást dr. Simon György preláthuskanonok tartotta meg. Másnap volt a bérmálás, szép napos időben. A bérmáláson jelen voltak: Csóthi Géza murakereszturi apát, Vörös János pápai kamarás, mesztegnyői esperes-plébános, Kreutzer Dezső gelsei esperes-plébános, Danassy György görgetegi, dr. Ujvári Endre kutasi, Nagy István lábodi, Padányi Sándor inkei, Andó Mihály iharasi és Kozma György nagyrécsei plébánosok. Megbérmált a püspök 175 hívőt, akik közül férfi volt 82, nő pedig 93.

A harmadik bérmálás 1936. évi május hó 5-én volt.

A főpásztor d. u. 5 óra körül érkezett Somogyszobra Felsősegesdről dr. Beöthy István apátkanonok, dr. Pfeiffer János püspöki tanácsos, levéltáros, szentszéki jegyző és vitéz dr. Kovács Dénes főszolgabíró kíséretében. A község határában 12 tagu lovasbandérium fogadta. A község-háza előtt felállított diszkapu előtt Siposs Csényi János körjegyző üdvözölte. Majd körmenetileg bevonult a templomba, utána az iskolában és a plébánia hivatalban vizsgálatot tartott. Másnap 139 férfi és 96 nőnek, összesen 235 hívőnek adta fel a bérmálás szentségét. A bérmáláson jelen voltak: Erdőssy Károly ker. esperes, tapsonyi, Lesz János h.-esperes, csurgói, dr. Ujvári Endre szentszéki ülnök, kutasi, Ragats Kálmán nagybajomi, Danassy György görgetegi, Andó Mihály

iharosi plébánosok, Vörös József bőhőnyi helyi-
káplán, Radax Dezső tapsonyi és Schweitzer József
iharosi káplánok.

A plébánia birtoka.

Az esztergomi főkáptalan, midőn megalapította a plébániát, földeket is adott a plébánosnak. A mostani földeket azonban nem a plébánia megalapítása, illetve felélesztésekor, hanem később, az urbéri rendelkezés alkalmával kapta. A Visitatio Canonica a ház végén lévő rétet említi, amely 5 szekér szénát terem és a kenderföldet. A nagyobb rét valószínűleg a bolhási út mellett balra elterülő, mostan uradalmi rétből volt, ahol a husvéti rét* is szokták tartani, valamikor állítólag itt volt a plébániabirtok is. Ezt a szobi helyiségben 1810-ik évben végbevitt s a felsőbb helyen is jóváhagyott urbéri rendelkezéskor jelelték ki.

Az urbériség elkülönzése alkalmával 1866-ban maradt 11 tófenék, amely használhatatlan terület volt. Ezek valamikor tavak voltak. Mintegy 58 kat. holdat tett ki. A reformátusok ezt kérték a főkáptalantól a lelkészük és tanítójuk számára, mert azoknak nem volt semmi földjük sem. A főkáptalan nem teljesítette kérésüket ebben a formában, hanem Forster János uradalmi jószágigazgató 1866. július 7-én a következőben válaszolt a kérésre: 1279/1866. sz. szenyéri tisztségnek: Szob község lakóinak azon kérelmére, hogy a polgári legelő között fekvő 58 holdnyi lapok szt. célra adományoz-

* Husvéti rét, husvét napján és másnapján délután az ifjuság kimegy az uradalmi rétre, labdázni. Ott van az egész község, az idősebbek mint nézők, a fiatalság mint résztvevők. Csak itt láttam ezt a szokást.

tassanak, a Mt. főkáptalan f. hó 1-én tartott consistoriumban a következőleg kegyeskedett határozni: Az egész 58 holdnyi területből a kath. lelkész úrnak adományoztatik huszonnyolc = 28 hold, a kath. tanítónak öt = 5 hold, a protestáns lelkésznek adományoztatik 20, azaz husz hold, rectornak öt = 5 hold, olyképen, hogy a község kötelezze magát szántóföldnek használható tiz holdat a katolikus és ugyanannyit a protestáns lelkésznek a közös legelőből kijelelni és használatukba bocsájtani s ezenfelül beleegyezésüket kellessen nyilvánítani, hogy a közlegelőben maradandó részre a katolikus és protestáns lelkészek és tanítók marháikat, a fennálló arány szerint szaporíthassák; ha a folyamodó község a mt. főkáptalan intézkedését ekként elfogadja s a fenntebbi szerinti foganatosításával kiállítandó hiteles reverzálissal az uradalmat biztosítandja, a lapályok a fenntebbi káptalani határozatra hivatkozólag, az uradalmi ügyész úr által kiállítandó nyilatkozattal, a község birtokába bocsájtatni fognak, mely feltételekre, ha a község reá állani vonakodnék, mindamaz intézkedések, amelyek a lapályok használhatása érdemében kiadattak, a legnagyobb szigorúsággal végrehajtandók lesznek. Esztergomban, 1866. június 11. Forster s. k.⁵³

Erre a község lakossága 1866. aug. 22-én újabb kérvényt adott be, amelyben azt írja, hogy hosszas megfontolás után, községünk mindkét felekezetű összes lakossága közgyűlésileg abban állapodott meg, hogy habár valóban nagyon szükségesnek látjuk is, a még eddig semmi földdel nem bíró protestáns lelkészünknek földbirtokhoz juttatását, mindamellet a mt. főkáp-

⁵³ U. o.

talan kívánsága szerint, hogy a lapályok helyett 30 hold szántóföldet hasítottunk ki, a többi 28-at pedig legelőben birják a lelkészek, nem eszközölhetjük, tekintve a lakosok szaporodását, akik már is arra vagyunk kényszerülve, hogy a legelőnket élő földdé fordítsuk. Ennek a következtében midőn ezennel egyrésztől alázattal kijelentjük azon határozott akaratunkat, hogy a nevezett 58 holdnyi lapályokat készpénz fizetéssel megváltjuk, mint ezt a mt. főkáptalan válaszában az el nem fogadás esetében meg is hagyta, másrésztől alázatosan könyörgünk, hogy az egy tenyérnyi földet sem bíró protestáns lelkészünkkel és rektorunkkal éreztetni akart kegyességét, akképen gyakorolja, hogy az uradalmi táblákhoz nem tartozó, Szob és Baráti között kis maradék darab földet, nekik adományozni méltóztassék. Ha ez meglesz, megszűnik azon panasz, hogy létezik olyan anya ecclesia, ahol egy tenyérnyi föld sincs. Szob, 1866. aug. 22-én. Szob község közönsége Vincze József bíró, Kismihók János, Kovács János, Pálfi Ferenc, Nagy Ferenc, Náray József, Kisgyura Mihály, Birkás József róm. kath. Pálfi János, Varasdy György, Máté Mihály róm. kath., Kis József, Varga Péter, Náray József, Kiss Illés József, Varasdi Illés, Kisgyura János. (P. H.) Eredeti dolog az, hogy a katolikusok is aláírták ezen kérvényt, még pedig a két legregebbi kath. család képviselője. A főkáptalan Forster János kormányzónak adta ki a folyamodványt, aki nem javasolta a kérelem teljesítését, mert nem áll az, ha a partos legelőből kiadják a kívánt tereket a lelkészeknek, legelőjük akkor kevesebb leend, mert a nyerendő lapok által, minthogy azok igen termők és a sertéseknek is igen alkalmasak, kétszer, háromszor lesz pótolva, a mit a száraz legelőben vesztenek.

A község különben sem egyezkedhetik a lapokra nézve az uradalommal, hanem azokkal a tulajdonosokkal, akiknek a főkáptalan azt adta, akik még az esetben sem fognak a nyert lapoktól elállani, ha a község azokat föl nem cseréli. A főkáptalan ezen elhatározását, 1866. október 21-én 1852/866. sz. alatt tudatta a szobi lelkészekkel s felszólította őket, hogy az átkebelezést az illető helyen szorgalmazzák. Tudomásvétel tekintetéből az érdekelt egyházi személyzetnek kiadta Vintze Adolf s. k. főkáptalani kasznár. A tulajdonjog át is lett kebelezve.

Az 1880-as években a közbirtokosság a tófenékeket elcserélte földért, mert nagyobb része a közlegelőben van, úgy hogy azokat bajos megőrizni. A Köröskérékben adott helyette földet. Németh Pál plébános azonban ezt a cserét fölmondotta azzal a megindokolással, hogy «tófenékért tófenéket adtak» s azóta a tófenékek közül csak a felső Devecsert használta.

Ma a következő a helyzet. 1933. április hó 12. megegyezett a plébános a közbirtokossággal abban, hogy a 28 hold tófenék fejében 3 drb. marhája járhat ki a 8 darabon felül, mely jár a legelő illetéke után, ha azonban esetleg nem járna ki 3 drb., utánna osztalék nincs. A felső Devecsert és Határtót használja s a kenderázta-tást megengedi. Ez a felvett jegyzőkönyv 7. pontjában foglaltatik, a szerződés csak a plébános saját személyére vonatkozik.

Volt nézeteltérés a plébános fajzását illetőleg az egész telek után, amit a község megtagadott kiadni azzal az indokolással, hogy a plébános úgy is kap fát az uradalomtól konvencióban. Emiatt az illetékes hatósághoz fordult jogorvoslásért s 1923-ban végérvényesen megállapították a plébános jogát az egy telek

után. Ekkor még elmentek nagyatádi Szabó Istvánhoz, aki akkor miniszter volt, azt is megkérdezték, hogy igaza van-e a plébánosnak s csak annak a szavai után nyugodtak meg az ítéletben s adták ki a plébánosnak fajárandóságát, amelyet ígérete szerint a harangra adott.

A hitélet.

Az egyházmegyének egyik legnehezebben kezelhető és lelkipásztori szempontból legháládatlanabb plébániája Somogyszob. Legnehezebben kezelhető, mert magában a községben nincs egyharmada sem a hiveknek, s a többi Bolháson, de ott is csak kistrészen és szanaszét a közelebb és távolabb lévő pusztákon van, másfelekezetűek között szétszórva. Legháládatlanabb, mert állandó hivek kevesen vannak, az még az összeségnek egyharmada sem, a többi cseléd (Somogyszobon 86 konventio, Barátiban 56, Bolháson 32), vasutas, mesterember és nincstelen, majd évről-évre változnak.

A lelkipásztorkodást a gyermekeknél kell kezdeni, de hol vannak azok, akikkel évről-évre az első osztályt megkezdettük? Szanaszét a megyében, sőt az egész országban. Alig van egy-kettő, akik itt végezték az iskolájukat. Nem egyszer fordul elő, hogy cselédváltáskor a tanulók $\frac{1}{3}$ -a, sőt volt eset, hogy majdnem fele kicserélődik s legtöbbször rosszabb anyag jön helyettük, akik olyan vidékről jönnek, ahol rosszabbul voltak beiskolázva, mint itt. Természetesen ilyen anyagnál olyan eredményt, mint állandó lakósoknál, elérni nem lehet. Hozzájárul a bajhoz a templom szerencsétlen fekvése is éppen a falu végén, a másik faluvége pedig az állomás, ahol jelentősebb számban vannak a hívők, éppen

1³/₄ km. távolságban. A vasutasok rossz idő esetén és nagy sárban inkább Nagyatádra mennek templomba, mert az alkalmasabb nekik és a vonatköltség alig kerül nekik valamibe. Baj az is, hogy kicsiny a templom és kevés benne az ülőhely, sok messziről jön, sokszor rossz útban is s vagy másfél órát kell neki állni s megint ugyanannyi időt gyalogolni haza s ez nehezebbre esik, azért nem jön a templomba, amint nem egy többször meg is mondotta. Rossz időben és sikos úttal elég kevesen jönnek el, hétköznap pedig csak az egészen közel lakók.

A hitélet azért nem sivár és reménytelen, mert a templombajárás örvendetesen javul, különösen a missziók óta, mert mindkét misszió alkalmával a templomba-járást szorgalmazta a missziósatya. Évről-évre szaporodik a gyakori gyónók száma is, úgy az évi, mint pedig a havi gyónók száma. Az első misszió után a havi gyónók száma 15—30 között váltakozott, a második misszió óta 45—85 között van. Ezek az első péntek és első vasárnap között oszlanak el, ez utóbbin a férfi ifjuság szokott inkább gyónni és áldozni. Különben nincsen olyan vasárnap, hogy gyónók és áldozók ne lennének. A karácsonyi és husvéti gyónók száma nem mutat olyan nagy emelkedést a missziók óta, mert azt elég rendszeren elvégezték azelőtt is a hivek. A gyakori áldozók száma szépen szaporodik az iskolás gyermekek között. A hiveknek alkalmuk van elvégezni gyónásukat és áldozásukat nemcsak az anyaegyházban, hanem Bolháson, Kaszópusztán és Imremajorban, amely puszták legtávolabb esvén, azért a husvéti időszakban kiszokott a plébános menni. A nagy ünnepeken pedig kétszer miséz és Bolháson is van mise, prédikáció, hogy a somogyszobi templom tehermentesítve legyen.

Szép áldozatkészséget mutatnak a hívők a perselypénz adásban s ha a templomnak kell valami felszerelést vásárolni, missziókra és Oltár-egyletre, elég szépen szoktak adakozni.

Van Rózsafüzér-társulat. A titok kisorsolása minden hónap első vasárnapján, vagy ünnepnapján történik. Van Jézus Szive Társulat is elég szépszámú tagokkal s minden hó első péntekjén szentségkítéssel szentmise, utána Jézus Szive litánia a szokásos imádságokkal. Ez a misszió emlékére van. Ujabbán a vallásos egyesületi élet is kezd jobban tért hódítani. Az Actio Catholica körében a szakosztályok tartanak sikeres gyűléseket idegen szónokokkal, pl. a sajtószakosztály tartott gyűlést, ahol dr. Vágó Lajos ügyvéd, a csurgói esperesi kerület sajtóügyi előadója tartott eredményes előadást, mert utána többen rendeltek meg katolikus lapot. A hitbuzgalmi szakosztály szintén tartott nagyon sikerült előadást. Az előadást Szendrődy Ferenc rinyabesnyői igazgató-tanító, járási iskolafelügyelő tartotta «Krisztus és a családról». Az Actio Catholica keretében alakult a szent Imre ifjusági egyesület is, amely már több színelőadást is tartott a templomnagyítás javára is. Ennek a létesítésében és vezetésében tevékeny részt vesz Birkás János okl. gazda, a kör ügyvezető elnöke is.

Tartalomjegyzék :

	Oldal
Előszó	3
Somogyszob története a mohácsi vész előtt	5
Somogyszob története a mohácsi vész után	9
A somogyszobi plébánia leányegyházai	
Bolhás	19
Kis- és Nagybaráti puszták	23
A plébániai templom	24
A somogyszobi plébánosok	31
A plébánialakról és melléképületekről	38
Az iskola	39
A somogyszobi tanítók	41
A bolhási iskola	44
A plébánia népe	49
Kegyuraság	53
A plébánia alapítványai	56
Missziók	61
Bérmálások	62
A plébánia birtoka	64
A hitélet	68
